

Kéretlenül küldött
cikkeket csak ak-
kor küldünk visz-
sza, ha bélyeget
mellékelnek. Kéz-
iratokat hat hét-
nél tovább nem
őrztünk.

Szerkesztőség:
V., Vigadó-tér 3.
Telefon: 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NOTISZTIVISELŐK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBAT-
HELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NOTISZTIVISELŐK
EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFILIGA A NŐK VALASZTÓ-
JOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát
csak a NŐ és a
társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvénni.
Cikkek átvételé-
hez azonkívül a
szerző engedélye
is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: *Ungár Dezsőné*: A vendégfogadó és vendéglátó bizottság. – *gróf Haller Györgyné*: A gazdasági bizottság. – *Szirmay Oszkárné*: A tolmácsoló-bizottság. – *Bekássy Eleménné*: A propaganda-bizottság. – *Békássy Flóra*: Az ifjúsági bizottság. – Glosszák. – *Pataj Sándor*: A választójog és a nőkongresszus. – *Mellerné-Miskolczy Eugénia*: A kalauzoló-bizottság. – International Woman Suffrage Alliance. – *Citer*: Bod Péter. – Szemle. – *Fritz Müller*: A sárga lap. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. – Feministák Egyesületének rovata. – Nőkongresszus. rovata. – Férfiliga a nők választójoga érdekében. (Évi jelentés.) – A Feministák Egyesületének évi jelentése

Alaska, Amerika egy territoriális állama, amely az amerikai kongresszustól tavaly kapta önálló parlament jogát, parlamentjének március végén tartott első ülésén megadta a nőknek az aktív és passzív választójogot.

Lapunk e számát már legnagyobb-részt a kongresszusnak szenteljük.

Belátható időn belül nem lesz újból nemzetközi nőkongresszus Magyarországon. Senki se mulassza el tehát a mostani alkalmat.

A vendégfogadó és vendéglátó bizottság.

E bizottság működéséről szeretnék egyet-mást elmondani – és arról, hogy eddigi alapvető munkánk mily csekély ahhoz képest, ami ezután a bizottságra vár.

Alapos reményünk volt és nem csalatkoztunk, hogy a kongresszus igen látogatott lesz, körülbelül 1500–2000 tagra számítunk. Hogy ennyi vendéget fennakadás és kellemetlenség nélkül elszállásolhassunk, szerződést kötöttünk a Világjárás Menetjegyiroda r.-társasággal, hogy biztosítson ő nekünk I. és II. rangú szállodákban és pensiókban a kongresszus idejére szobákat – reggelivel együtt, – gondoskodtunk a szerződés keretében, hogy vendégeink – dacára a helybeli drágaságnak – elég olcsón és jól legyenek elhelyezve.

Végigjártuk a szállók és pensiók nagy részét, hogy szigorúan ellenőrizzük a szobákat és a felszámítandó árakat és ha az aránylag nagy áráért nem mindig találtunk megfelelő ellenértéket, ez az adott kedvezőtlen körülményekben rejlik és csak megerősítette

bennem azt a meggyőződést, hogy már technikai okokból is a fizetővédegeink nagy tömegének érdekében volt részükre szerződésileg így biztosítani a szobákat.

Nagy és szerető gondunk pedig most azok felé irányul, kik régi szokáshoz híven és reciprocitás alapján lesznek a szó legszorosabb értelmében a kongresszusi bizottság vendégei.

Huszonhét állam két-két delegátusáról és néhány kiváló újságíróról kell gondoskodnunk – körülbelül 70-80 ily vendégünk lesz – nagyobbbrészt olyanok, kikkel kérkedni nem is asszonyi gyengesség.

Ha eddigi munkánk arra szorítkozott, hogy a jelentkező tagnak jó pénzért megfelelő szobát, ellátást biztosítsunk, úgy ez kötelességünk első elemi formája, de hogy ennek a 80 delegátusnak másféle vendégszeretet kell felajánlani, azt önöknek, kedves asszonyaim, nem kell magyarázni, nem is akarok én egyebet, mint arra kérni hatvan asszonyt, hogy csatlakozzzék az addig már jelentkezett 20 társunkhoz, hívjon meg mindegyik egy delegátust vendégül, hogy családjuk körében közvetlenül is érezzék kiváló egyéniségük hatását és adják nekik ellenértékül egy kedve« magyar család belső életének becsét, szépségét.

Ez volna a nehéz és költséges vendéglátás kérdésének a legszerencsésebb megoldása, ez volna az igazi vendégszeretet, de aki azt ilyen formában nem teheti, tegye meg másképp, váltsa meg ezt a kötelességét kisebb-nagyobb pénzadománnyal vagy más egyéb kedvezményekkel.

Szeretném végül minden magyar asszonynyal át-éreztetni, hogy ez a hazafias vendégszeretet, melyről híresek vagyunk, ne csak a vendéglátás kötelességszerű teljesítésében merül jön ki, hanem legyen az a nők szolidaritás érzületének egy hatalmas megnyilatkozása a nagy tömeggel szemben ép úgy, mint egyesek irányában. Hadd érezze mindegyik, hogy kedvesek ők nekünk együtt és külön-külön, bármily szerény név viselője legyen is.

Ők a mi vendégeink, kiket érkezésnél üdvözölni, lakásukra elkísérni, ittletük alatt minden lehető az érdekében megtenni legszentebb kötelességünk.

Ungar Dezsőné,
a vendégfogadó bizottság elnöke.

A gazdasági bizottság.

A Nők Választójogi Világszövetsége Előkészítő Bizottságának *gazdasági albizottsága* is bőven kivette részét az előkészítés munkájából. A gazdasági bizottságra hárult a munkának az anyagi eszközök előteremtését és mikénti felhasználását célzó, ennél fogva bizony, nem a legkönnyebb része.

Mivel a kongresszussal kettős célt akarunk szolgálni: ügyünk előbbrevitelét biztosítani és egyidejűleg hazánk idegenforgalmát is emelni, az előzetes propagandának minden rendelkezésre álló eszközt megragadtuk, hogy ügyünk híveit mind az öt világrészben idejekorán figyelmeztessük a budapesti összejövetelre.

Bár mindenütt voltak barátaink, akik önfeláldozó készséggel terjesztették a kongresszus eszméjét, a rendelkezésükre bocsátott propaganda-anyag előállításai és szállítási költségei mégis tekintélyes összegeket tettek ki végeredményben.

A gazdasági bizottság feladata volt, hogy ügy az előzetes propaganda költségekről, mint a vendéglátás legegységesebb követelményeihez szükséges összegek előteremtéséről gondoskodják és e célból a legkülönbözőbb anyagi erőforrásokat kutassa fel. A közönség áldozatkészége jótékonyasági egyesületek és egyéb mozgalmak révén annyira igénybe volt véve, hogy igyekeznünk kellett olyan alkalmakat teremteni, amelyeknél ellenszolgáltatás fejében kérhettünk anyagi támogatást. Ez a módszer fényesen bevált, mert nagy mértékben hozzájárult az eszme népszerűsítéséhez.

Ilyen alkalom volt többek között a trencsén-teplici parkünnepély, amelyet Engel Berta tagtársunk rendezett elnökünk gróf Teleki Sándorné, Cicely Corbett és Schwimmer Rózsa előadásával, továbbá Miss Corbett tátraftiredi előadása, amelyet Radnay Árpádné rendezett és végül az a five o'clock-tea, amelyet Miss Corbett tiszteletére gróf Pejacevich Katinka rendezett Tátralomnicon. Ezzel kapcsolatban meg kell említeni Miss Corbett svábhegyi előadását, mely Kármánné H. Márta tagtársunk buzgó rendezése folytán fényesen sikerült, és vidéki előadói körútját, mint olyan eseményeket, amelyek nemcsak erkölcsi, hanem anyagi haszonnal is jártak ügyünkre nézve. A rendezések során meg kell említenünk a Dunán tartott hajóünnepélyünket és azt a football-mér-

közést, amelyet 1912. november hó 1-én rendezett javunkra az M. T. K. és B. T. C. football-csapatja. Kitűnő Ötlet merült fel a gazdasági bizottság egyik ülésén, amely határozatba is ment át: a zsúrokon, összejöveteleken a kongresszus javára megváltandó egy bizonyos összeggel a fölszolgált tea. Rendeztünk két ízben karácsonyi vásárt fényes sikerrel és legutóbb a művész-bizottság közreműködésével képaukiót a Bristol-szállodában. Propagandanyomatványok terjesztése szintén gyarapította kisebb-nagyobb összegekkel az alapot.

Last but not le ast, meg kell említenünk azt a páratlan buzgóságot, amelyet tagtársaink a rendezéseken kívül a pénzgyűjtés körüi kifejtettek. Kimutatásaink tanúskodnak lankadatlan áldozat- és munkakészségükről.

Sok ezer gyűjtőívet küldtünk szét és perselyeket helyeztünk el. Pontos kimutatással ezekről azonban még nem szolgálhatunk, mivel még a gyűjtő ívek és perselyek egy része nem érkezett be.

Nagy örömünkre szolgált, hogy nemcsak Budapest székesfőváros, amely 10.000 koronával gyarapította alapunkat, hanem számos megyei törvényhatóság is lelkes átirat kíséretében kisebb-nagyobb összegekkel járult gyűjtésünköz.

Hogy a tervezett 100 000 korona a széleskörű érdeklődés ellenére még nincs együtt, az csak a kedvezőtlen pénzügyi viszonyoknak tudható be. Azonban a kongresszusig még néhány hét áll rendelkezésünkre. Tudjuk, hogy ha most mindannyian hozzálátunk, a hiányzó 35 000 koronát rövidesen elő tudjuk teremteni.

A hátralevő időt tehát jól és alaposan ki kell használnunk, hogy a kongresszus rendezésére előirányzott összeget előteremtsük, hisz nemcsak a magyar nőtársadalomnak, hanem az egész társadalomnak érdeke, hogy a kongresszus nemcsak az eszmék tartalmasságában, hanem külsőségeiben is a lehető legfényesebb legyen.

gróf Haller Györgyné,
a gazdasági bizottság cinké.

A tolmácsoló-bizottság.

Nagy napunk közeledik, gyorsan és biztosan, mint minden, a mitől félünk, amit remélünk. S amint közeledik, mind nagyobbak és nagyobbak látszik s mind világosabban érezzük a kötelezettséget a magunk részéről, hogy méltón, kellő előkészítéssel álljunk elébe. A midőn rövid visszapillantással számot akarunk adni arról, ami eddig történt, mint döntő csata előtt, össze akarjuk vonni erőnket, s megtenni mindent, ami még megtehetünk hogy miénk legyen a béke fegyverével vívott diadal.

Azt a meggyőződést szeretnők mindegyik tagtársunkban meggyökereztetni, hogy tőle, egyedül tőle, az ő készségétől, az ő hozzásegítésétől függ a kongresszus sikere. Mert tényleg úgy van. Csak ha mindegyikünk a maga kötelességének érzi a munkáját s mint olyat teljesíti, úgy biztos a mindnyájunk sikere. Hogy e sikert valamennyien, akár segítünk hozzá, akár csak távol nézzük, egész lényünkkel akarjuk, ahhoz magyarázó szó nem fér. Hiszen a kongresszus sikere, annak méltó és impozáns lefolyása hatalmas lépést jelent azon út felé, mely iránt évtizedek óta törekszünk, a nő politika felszabadulása felé, mely egyedül biztosíthatja gazdasági és társadalmi boldogulását, balsikere ellenben nem csak az ügynek ártana, hanem valamennyiünknek, kik magyarok és asszonyok vagyunk, szégyene, bűja, bánata lenne, kioldhatatlan szégyenünk az 5 világrész színe-java előtt. Meghívtuk őket. A mi hívásunknak engednek, s nem Bécs hívó szavának: idejönnek örömmel, várakozással. Mutassuk magunkat ünneplő ruhában olyanoknak, *a minők lenni szeretnénk*, s nem csak olyanoknak a minők fájdalom, hétköznapokon vagyunk. Nem ámitás ez, hanem törekvés, előlegezése a jövőnek, hiszen az egyes ember is oly jó, oly okos, oly nemes lehet, a minőnek egyes szerencsés pillanatokban, mikor erősen akarni tud, bizonyul. Minden ily megerőltetés egy lépés előre saját egyéniségünk tökéletesítése felé. Most együttesen is *nagyon akarjunk* okosak, nemesek, műveltek, törekvők és vendégszeretők lenni: ez az akarás mindnyájunk dicsőségére s minden egyesnek javára fog válni.

S midőn ezen kérő szavammal minden magyar asszony szívét meg szeretném indítani, első sorban azokhoz fordulok, kik mint a tolmácsoló-bizottság tagjai máris közénk álltak, vagy kiket még ezután a magunk körébe megnyerhetünk. Hiszen e tolmácsoló-bizottság tagjai szellemi niveau-ja lesz mintegy a tükör, melyből egész nemzetünk szellemi élete visszaverődik idegen vendégeink számára, az ő magyarázó szavaik fogják képezni a prizmat, melyen keresztül nézik hazánkat, az ő vendégszeretetük, az ő kedvességük teheti értékessé, felejthetetlenné vendégeinknek a Magyarországon töltött napokat.

Ha azok a kiváló, a szellem birodalmában uralkodó egyéniségek, kik idejönnek a mi látogatásunkra, – utalok azon ragyogó névsorra, melyet előkészítő-bizottságunk más helyen közöl – nem is ítélnék majd az egyszeri utazó naivságával, aki a szállodai pincér megjelene alapján azt jegyezte úti naplójába: e vidék emberei vörös hajúak, szeplősek és dadognak – az mégis tagadhatatlan, hogy hazánk szellemi niveau-jának csakis azt tekinthetik, melyet személyesen tapasztalnak.

Aki tehát érzi magában, hogy jól betölthetne a tolmácsoló házigazda szerepét és félreáll, vagy helyét üresen hagyja, vagy *kevésbé alkalmas egyénnel engedi betölteni*, súlyos vétket követ el, nem a nőmozgalommal, hanem magyar hazánkkal szemben, és kínos önvádat fog érezni a legkisebb balsiker esetén. Mert a legragyogóbb képet is elcsúfíthat egy-két oda nem illő folt; ha *mindent* nem csinálunk jól, a hatás olyan lesz, mintha semmit sem csináltunk volna jól. Energiapazarlás volt akkor az a tengernyi önfeláldozás, buzgalom és fáradozás, melylyel az előkészítő-bizottság vezetői eddig áldoztak e mindnyájunknak közös ügy oltárán. Ellenben összefogódzkodás és kitartás, és a siker érzete fogja kárpótolni őket emberfeletti munkájukért és fogja nekünk mindnyájunknak a megnyugvást szerezni, hogy: nem mulasztottam el kötelességemet, mikor szükség volt rám, ott voltam. Különböző bizottságok keretében készültünk a vendégfogadás munkájára, a kalauzok tanulmányozták székesfővárosunk mindazon szociális és kulturális intézményeit, melyek méltán büszkeségünket képezhetik a külföld előtt, a vendégfogadók szorgosan kikutatták és osztályozták a lakásokat, melyek vendégeink befogadására ki vannak szemelve, az utazó- a propaganda, a művész-bizottság, az ifjak, mindegyik megtette a maga előkészítő munkáját, a tolmács-bizottság tájékoztatta tagjait azon kérdésekről, melyek a művelt idegent érdeklik és gyakorolta őket a kongresszus 3 hivatalos nyelvének – német, angol, francia – azonkívül az esperanto nyelv használatában és megértésében. Most már mindezen bizottságok munkája mintegy egybefolyik, tolmácsolok kell hogy legyünk valamennyien, akik idegen vendégeinkkel érintkezni akarunk. Csakis az ő nyelvükön szólva kelthetjük bennük az otthonosság meleg érzetét.

Mi tehát szavakba öntve a további feladatunk?

Röviden: *a tömeges csoportosulás, anyagi és szellemi hozzájárulásunk*. Lépünk be mindmind a kongresszus tagjai sorába, s bírunk belépésre mindenkit, kire szavunk hatással van. Ritkán volt alkalmunk hogy 10 K hozzájárulással hathatósan támogassunk egy jó és nemes ügyet, egy nemzeti ügyet s egyúttal önmagunknak a szellemi élvezetek oly kiváló sorozatát biztosíthassuk, mely minden résztvevő számára felejthetetlenné fogja tenni e napokat. Az anyagi támogatásnak azonban még egy másik alakjára is nagy szüksége van a kongresszusnak.

Hangyaszorgalommal összehozták az előkészítő-bizottság tagjai azt az összeget, mely a kongresszus nélkülözhetetlen kiadásait fedezi, előzetes propaganda (1. a prop, bizottság jelentését), iroda fentartása, nyomtatványok, terem-

díszítés s ilyenféle, erre megvan a fedezet, de csakis erre. S úgy-e bár régi igazság, hogy a kultúremler életében fölösleges, az igazán nélkülözhetetlen. Ha felöltöztettük a mi kedves kongresszusunkat szürke mezbe, kiléphet ugyan az emberek közé, de nem lenne jó oda egy kis szalag, virágdísz, meg egy kis magyar ékszer is? Nem pazarolni akarunk, nem dözsöltetni, lakmároztatni vendégeinket, háziasszonyi takarékoszággal kétszer is megforgatunk minden fillért, de háziasszonyi szívünk nagyon óhajtozik egy kis magyaros vendégszeretet dokumentálására. Egy-két magyaros stílszerű fogadtatást, a messze földről jövő delegátusoknak vendégül eltartását, mint „nélkülözhetetlen fölösleges” szép dolgot ezt óhajtjuk, erről lemondani nem akarunk. Az előbbi kongresszusok színhelyén is megvolt ez annak rendje s módja szerint. Mi nem vagyunk talán olyan nagyon szegények, csak néha rossz a beosztásunk. A Monte-Carlo játékasztalán magyar zsebekből előkerült s könnyedén elgurított aranyok egy részéből bőven kitellett volna egy gyönyörű vendégfogadás. De ha nem adnak e célra a legvagyonosabbak, álljunk össze valamennyien, kik Monte-Carlóban ezeket veszíteni ugyan nem tudunk, de kik 100–100 koronát a magyar vendégfogadásnak áldozni tudunk, s kik mint házigazdák és háziasszonyok csoportosulunk, hogy anyagi és erkölcsi támogatásunkkal egy szerény, de méltó keretet adjunk kongresszusunknak s egyúttal, mint ezen representative body tagjai első sorban megszerezzük magunknak az alkalmat a legkiválóbb emberekkel való megismerkedésből fakadó nemes és tartós öröme. Nagyon kérjük tehát a tömeges jelentkezéseket a kongresszusi és a háziasszonyi, illetve a házigazda tagságra. A mi a szellemi tőkét illeti, melynek gyarapítását tagjainktól kérjük, úgy a régi költői mondás érvényesül: Schmücket die Rose selber sich, schmücket sie auch den Garten. Ha felhasználjuk a még hátralevő két hónapot arra, hogy idegennyelvi ismereteinket némi gyakorlással felfrissítsük, hogy önmagunkat tájékoztassuk fővárosunk nevezetességeit, történelmi múltját és kulturális jelenét illetőleg akkor mint művelt, kellemes kalauzok, tolmácsok és háziasszonyok fogjuk vendégeinket élvezni. Mert kérem az bizonyos, hogy az élvezetből ki fog jutni mindenkinek, aki csatlakozik; az idekészülő kiváló vendégek száma oly nagy, hogy bármelyik társasága jut egynek-egynek, tartalmas értékes egyén megismerésével fog gazdagodni lelki világa.

Kérjük a segítséget! Viszontlátásra az előkészítés munkájánál és a kongresszus nagy napján.

Szirmay Oszkárné

a tolmácsoló-bizottság elnöke.

A propaganda-bizottság.

Az előkészítő-bizottság propaganda munkája természetéből kifolyólag legtöbb idejét foglalta le úgy a kongresszusi irodának és lelkes segítő-csapatának, mint a hogyan legjobban igénybe kellett vennie a rendelkezésre álló anyagi eszközöket is.

Ez a munka, melynek teoretikus megalapozása az előkészítő-bizottság ügyvezető társelnökének szervező genie-jéből s a propaganda-bizottság tanácskozásából indult ki, dióhéjban tömörítve a következő: gróf Teleki Sándorné az előkészítő-bizottság elnöke ismertető füzetének 3000 példányát (a Pesti Lloyd-társulat nyomdája e füzetek díjtalan nyomásával kötelezett le bennünket) osztottuk szét képviselőknek, kultúregyesületeknek, törvényhatóságoknak, nőegyesületeknek, a sajtónak és magánosoknak. Bárczy István polgármester kérésünkre intézkedett, hogy a nők világszövetségéhez tartozó nemzeti szövetségeknek a kongresszusi meghívóval kapcsolatosan bemutathassuk a főváros pompás képes kiadványát, a külön e célra szerkesztett Magyarország s különösen Budapest ismertetését, mély sajnálatunkra azonban ezek az albumok eddig nem készültek el, úgy hogy eredeti céljuknak már nem szolgálhatnak.

Felhívásokat küldtünk szét közművelődési egyesületek, nőegyesületek, fürdőigazgatóságok, törvényhatóságok és képviselőkhez, kérve támogatásukat. E felhívások eredményéről lapunk állandóan tájékoztatta az érdeklődőket.

A „Világjárás” utazási vállalat segítségével szétküldtük Soósné br. Korányi Anna művészi kivitelű plakátja 19.000 példányát. A magyar államvasutak pályaudvarain 625 drbot helyeztünk el.

Kapott belőle minden ismertebb külföldi hotel és pensió is. A nyári és a téli fürdőhelyeken is helyeztünk el plakátokat.

A kongresszus szép színes reklám-bélyegét félmillió példányban terjesztjük. Kérünk mindenkit: ne adjon fel levelet enélkül.

Elnökünk, gróf Teleki Sándorné Uránia-rendszerű vetítőképes előadását, mely hazánk történelmét, alkotmányát, vidékeit, népét, fürdőit, szociális intézményeit ismerteti, 24 országnak bocsátottuk rendelkezésére 35 példányban. Ez természetesen nem csupán 35 előadást, hanem annál sokkal többet jelent. Svájcban például előadták Zürich, Winterthur, Luzern, Neuchâtel, Chaux de Fonds, Bern, Lausanne és Genfben. Délafrika minden nagyobb városában. Ausztráliában: Melbourne, Adelaide, Brisbane, Sydney és Perth városokban, New-Zelandban pedig Auckland, Wellington, Christchurch és Dunedin városokban. Európa többi

országában pedig minden számottevő városban körözik, különösen Németországban naponként 3-4 városban adják elő.

A propaganda célját szolgálta az a számos előadás is, melyeket Budapesten, nagyobb városaink és fürdőhelyeinken tartottak a kongresszus áldozatkész tagjai.

Két nagy fiókot töltött meg azoknak a külföldi lapoknak a gyűjteménye, melyek az iroda által küldött tájékoztató cikkeket és Szikra előadását lelkes sorok kíséretében közölték. Ugyancsak garmadában fekszik a kongresszus irodájában az érdeklődő, a kérdezősködő, a plakátokat, ismertetést kérő, a lakást lefoglaló és érdekes külföldi vendégeket bejelentő levelek halmaza. Nyugodt öntudattal mondhatjuk, hogy ilyen nagyarányú propaganda Magyarország ismertetése és idegenforgalma érdekében párját ritkítja s még az 1896-iki nagy kiállítás reklámja sem közelíti meg ezt,

S most még nekilendülve egy hosszút, erőset, lelkeset, utolsó konditsunk beharangozóra. Komoly, egyszerű, de meleg kongresszusra van már hírünk is, pénzünk is s az a sok értékes, tartalmas idegen, akit ide várunk, nem az eszemiszomért, dáridóért, hanem nemes eszméért, komoly munkáért fárad el hozzánk. De ha még gyűjthetünk, gyűjtsünk utolsó erőfeszítéssel mégis! Hadd legyen a kongresszus fényesebb, impozánsabb. Jöjjön, a ki nem jött eddig! Bármilyen legyen a pártállása, meggyőződése, öserejű, egyszerű kapocs hajtson bennünket egyetlenegyszer közös táborba: magyarok vagyunk – vendéget várunk.

Békássy Elemérné,
a propaganda-bizottság elnöke.

Az ifjúsági bizottság.

Az ifjúsági-bizottság első önálló munkája egy a propaganda céljait szolgáló nagyszabású művészestély rendezése volt.

A bizottság megbízta elnökét, hogy külföldi ifjúsági lapok számára a kongresszust és Magyarországot ismertető cikket írjon. Az ismertetést Gyömrői Edít művészi szövegrajzai díszítik. Az ifjúság ez évben megosztotta munkáját a propaganda- és kalauzolói bizottsággal. Minthogy azonban agilis tagjai közül sokakat nagyon igénybe vesznek tanulmányaik és vizsgálataik, melyek sajnosán összeesnek a kongresszussal, a bizottság legközelebbi gyűlést hív egybe az elnök lakásán, melyen kiegészíti hiányzó tagjait. Azután nyelvtudás szerint külön csoportokban szervezkednek s kiosztják a kongresszus időtartamára a page-ok teendőit.

Békássy Flóra,
az ifjúsági bizottság alnöke.

GLOSSZÁK.

Az ablakok épsége. „Kétezer suffragist gyűlik majd össze júniusban Budapesten”, mondja egy kongresszusi tagokat toborzó buzgó hölgy nagyobb társaságban.

„Szentisten! hiszen akkor ép ablak nem marad Budapesten”, ijedezik egy vendég. Vájjon mit szólna ez az úr, ha a külföldi suffragistek azt mondanák, nem megyünk kongresszusra Budapestre, mert ott a Mikoschok laknak, nyereg alatt puhított húst ebédelnek és bikákból csapolt vért quaterkázna az emberek. Ez a válság ép olyan mélyenjáró ismereteket árulna el, mint Budapest ablakainak épségét feltéve.

Akik nem elégszenek meg azzal, hogy a magyar vendégszeretnek jó híre legyen, hanem azt tényleg gyakorolni kívánják, gyakorolják azt a választójogi nőkongresszus alkalmából!

A férfitörvények logikája. A lapok a napokban megjegyzés nélkül jelentették: Hidas Gyula budai középiskolai tanár a napokban a Krisztina téren beszédbe elegyedett az iskolából hazatérő kisleányokkal. Különösen Farkas Rózi nyerte meg a tetszését az apróságok közül, kit megkért arra is, hogy vele találkozhasson. Rózi megígérte a találkát, majd mikor hazament, elmesélt mindent az apjának, Farkas Mihály asztalosmesternek. Az asztalos elhatározta, hogy törbe csalja a csábítót. Előre küldte a leányát, ő pedig egy rendőrrel együtt óvatosan utána ment. A tanár csakhamar megjelent és kérte a kis leányt, jöjjön fel vele Pauler-utcai lakására. Erre azután előrohantak az apa meg a rendőr és behurcolták Hidas Gyulát a főkapitányságra. A tanár itt eleinte dadogva védekezett, majd egy orvosi bizonyítványt vett elő, mely szerint ő súlyos idegbajos és ennek következtében beszámíthatatlan. A rendőrség szabadon bocsátotta a tanárt.”

És van még asszony, aki elhiszi, hogy a férfiak törvényhozása a nőt is védi! A csecsemőjét beszámíthatatlan állapotban elpusztító anyát bezzeg nem bocsátják szabadon. A tanár urak meg hatósági bizonyítványokkal felszerelten garázdálkodhatnak. Ez az egyoldalú férfitörvények logikája.

Koronánként gyűjtsük a pénzt, ha százásokat nem tudunk kapni a kongresszusi alapra!

A nő, mint szavazógép. Ilyen címen írja a szociáldemokrata párt nőlapja, a Nőmunkás ápr. 15-iki száma. „A legtöbb szakma szervezett munkássága megtartotta már az ezidei közgyűlését, de sajnálattal tapasztaljuk, hogy a vezetőségbe kevés helyen választottak elvtársnőket, jóllehet sok szakmának igen sok nőtagja van. *Sőt volt hely, hol a közgyűlésen vita tárgyát képezte az is, vajjon jogosultak-e a munkásnők arra, hogy képviseltessék magukat.* De nem is azon vitakoztak – például a vas- és fémmunkások közgyűlésén – hogy joguk van-e a nőknek a részvételre. Inkább attól féltek, hogy a megjelent nőküldötteket az *elvtársak egyik része azért engedte a gyűlésre, mert nők s könnyebben fognak szavazni a másik rész ellen. Azt akarták ezzel mondani, hogy a nőkben kevesebb a gyakorlati tapasztalat, mint a férfiakban és így könnyebben tévútra vezethetők.*” A nők érdekeinek védelméről szóló ez ékes dokumentumhoz kommentár nem kell.

Tengereken át, költséget és fáradtságot nem kímélve, a világ másik végéről is jönnek nők és férfiak a kongresszusra. Magyarország legtávolabb eső helységeiből se restelljenek tehát eljönni!

A választójog és a nőkongresszus.

Írta: *Pataj Sándor**

A kormánypártnak 26 embere akadt, aki a nők választójogára szavazott.

Az ellenzék legtöbb értelmes tagja állást foglalt mellette. De akit még visszatartott a saját éretlensége és értelmiségének a fogyatkozása, az is megszavazza, ha Vázsonyi vagy Justh kivág egy nagy dikciót e jogegyenlőségi elv érdekében.

Íme tehát elég nagy és szép táborra számíthatunk volna és ha a parlamenti ellenzék nem maradt volna el a választójogi törvény tárgyalásáról, még többséget is kaphatott volna egy nagy demokratikus eszme.

Ez a gondolat kell, hogy ráterelje a választói jog hívei rengeteg táborának a figyelmét a női választójogi világkongresszusra, amely június derekán lesz Budapesten.

Itt kell a Justhoknak, Vázsonyiaknak, Zakó Milánoknak és Lukács Györgyöknek együtt tanúságot tenni arról, hogy kultur-nemzet akarunk lenni. Ezt a nagy kongresszust pártkülönbség nélkül kell minden erőből támogatni, hatalmas ünneppé tenni, amelyből egész Magyarország kiveszi a maga részét és megmutatja, hogy hálás azért a meg nem érdemelt kitüntetésért, hogy e világkongresszust, amelyért nemzetek versengtek, éppen

* Az Igazság áprilisi számából.

a kis, barbár, ismeretlen balkáni államocska, ismeretlen fővárosában, Budapesten tartják meg. Lordok és ladiék, akik még Sümegi Vilmosnál is tekintélyesebbek, Tisza Pistánál is régebbi grófok, ide fognak seregleni és itt okos előadásokat tartani a jogegyenlőségről.

Hát ebben a nagy nemzeti ünnepben a választói jog minden hívének nemcsak részt kell vennie, hanem harcolnia azért, hogy ez fényesen sikerüljön. A demokratikus haladás egy nagy vívmányáról van szó, amely még a rüt pártkereteken is fölül tudta emelni a gondolkodó elemeket.

Ebben a nagy munkában kellene, hogy számottévó tényezők kivennék a nagy munka nagy részét a Schwimmer Rózsák népszerűtlen kis kezéből.

Mert hiába, bár magam tapasztaltam, hogy a nagy külföldön Schwimmer Rózsa legalább oly nagy hírnévnek örvend, mint Apponyi Albert és gyakorlati politizálásával legalább annyit használt Magyarország ismertté és elismertté tételének, mint a Kossuth összes külföldön megrendelt könyvatos cikkei, – azért nálunk csak lekicsinylik az olyan dolgot, aminek a rendezőségének az élén nem áll legalább 6 gróf és 12 képviselő.

Hát van most elég grófunk és képviselőnk, aki ebben az eszmében velünk egyetért. Ezeknek annál kevésbé szabad félrevonulniuk, mert hiszen éppen a legkevésbé remélt választójogi kérdésnek, a legradikálisabb eszmék egyikeként a kivívására jön hozzánk segíteni a külföld.

Ha mi a mi rövidlátó népünknek és mindig a külföldet majmoló politikusainknak bebizonyítjuk, hogy a választójognak még az a kiterjesztése is jogos, okos és szükséges, amely a nőket is beleveszi az alkotmány sáncaiba, akkor természetesnek fogják ezek találni azt a törekvést hogy a reakciós új törvénynek azt az abszurd határozatait, hogy a választói jogtól megfosztotta a 20-30 év közötti férfikösséget, mielőbb pozdorjává kell zúzni.

Itt az agitációnak, a meggyőzésnek, a sikernek fényes alkalma.

Ragadjátok meg minél előbb.

A kalauzoló-bizottság

1912. év május 8-án alakult meg, egyhangúlag megválasztva Mellemé Miskolczy Eugéniát elnökké, Kármáné H. Mártát alelnökké és Lamberger Jozsefnét titkárrá. A kalauzoló-bizottság örömmel és lelkesedéssel készült felelősségteljes és kedves munkájára, idegen vendégeink kalauzolására és elhatározta, hogy alaposan és lelkiismeretesen fog készülni, hogy feladatának hiánytalanul meg tudjon felelni.

Programmot állított össze, jegyzékbe véve Budapest nevezetességeit, természeti szépségeit, történelmi és művészi emlékeit, szociális intézményeit és középületeit, hogy azok előzetes, alapos tanulmányozásához láthasson. Már júniusban megtekintette a Kispesti áll. munkástelepet, hol szakszerű előadás után a telepvezetőség előzékeny vezetése mellett megismerlélte e valóban európai nívón álló munkások kertvárosát.

Őszi munkásságát az elnökség egy részletes program összeállításával és időbeosztással kezdte, egy listán tájékoztatva egyszerűen a tagokat a megtekintésekhez alkalmas közlekedési eszközökről, villamos vonalak számairól stb.

Október 23-án a Hűtőházat és községi kenyérgyárat tekintette meg. E maguk nemében Európában is példás intézményeknek jelentős szerepük van a főváros élélmezésében, mely misszióknak egészen modern berendezésükkel teljesen meg is felelnek. Egy esetleg még érdeklődő csoportot szívesen vezetünk a kenyérgyárba még egyszer.

November 22-én a Magyar állami gyermekmenhelyet látogattuk meg. E gyönyörű és példásan vezetett menhely, mely mint állami intézmény a többi magyar állami menhelyvel egyedüli a világon, sok tanulsággal fog szolgálni idegen vendégeinknek, kik természetesen a szociális intézetek iránt fognak legjobban érdeklődni.

Január 6-án Meller Simon dr. vezetésével néztük meg a Szépművészeti Múzeumot számos érdeklődő részvételével. A Pálffy-hagyaték rendezésével eltolódások lesznek a képek elhelyezésében és sorrendjében, tanácsos lesz a bizottság tagjainak áprilisban ismét kimenni a múzeumba tájékozódás végett. A bizottság két múzeumi katalógusa egy-egy délelőttre elvihető az elnök lakásáról. Január 18-án Szántó Menyhért osztálytanácsos, a Társadalmi Múzeum igazgatója tartott a bizottságnak a múzeum helyiségében tanulságos előadást, a múzeum céljait, irányát, eszközeit ismertette és gyűjteményét bemutatva,

1913. február 7-én a bizottság tanácskozó ülése volt, mikor is Glücklich Vilma, végrehajtó-bizottság társelnöke ismertette a kongresszus programtervezetét és tanácsára a bizottság három csoportra osztotta be magát, a művészeti, a városi és a szociális intézmények bemutatására.

A februári megtekintés rendkívülien érdekes volt. Hamvay előljáró szíves kalauzolásával megnéztük az V. ker. Népházat. Előadása val, mit a Népház helyiségeiben tartott, egész sorát nyújtotta az érdekes adatoknak és tanulságoknak. Utána dr. Basch Imre, a főváros lakásügyi referense mutatta be a Berzenczei-

utcai fővárosi lakóházakat, ismertette a város szociális munkáját, mit oly sikeresen teljesít e téren. E nagyon tanulságos megtekintést az V. ker. Népszálló látogatása fejezte be, hol mindent szemügyre véve, a bizottság tagjai emlékeztető prospektusokat vihettek magukkal, miből tájékozást nyerhettek minden érdekes adatról.

1913. május 4-ére van tervezve a Városligeti Múzeumok megtekintése. Ez volna tehát tulajdonképpen az a munka, mit a bizottság előzetesen, felkészülődésnek, kikézésnek végez, ezután következik majd a tulajdonképeni, a felelősségteljes, körültekintést, pontosságot és megbízhatóságot feltételező kalauzoló munka, Becsülettel kell tudnunk megállni az egész világból ideseregglő vendégeink előtt és e reprezentatív munka lelkiismeretes elvégzésére, számítunk a kalauzoló bizottság tagjaira és ezeknek esetleges barátaira, kiket egy-egy tag, mint e munkára képeset, még ezután ajánl talán.

Mellemé-Miskolczy Eugénia.
a kalauzoló-bizottság elnöke.

A ki még nem küldte el kongresszusi adományát, ne halassa tovább!

International Woman Suffrage Alliance.

A nők választójogi világszövetségének adatai:
1902. február havában az amerikai választójogi nőszövetség meghívására Canada, Németország, Nagybritannia, Norvégia, Svédország és az Amerikai Egyesült-Államok választójogi nőegyesületeinek delegátusai és Ausztrália, Chili, Oroszország és Törökország egy egy feministája az első nemzetközi választójogi nőkongresszust tartották meg. Ez a kongresszus megalakította a nők nemzetközi választójogi bizottságát. Elnöke Susan B. Anthony, al-elnöke dr. Anita Augspurg és titkára Mrs Carrie Chapman Catt lett. A bizottsághoz három-három levelező tag kinevezése után csatlakozott Ausztrália, Canada, Dánia, Franciaország, Németország, Nagybritannia, Norvégia, Svédország, Németalföld és az Amerikai Egyesült-Államok.

1904. június 3-4. Berlinben a Nemzetközi Bizottság második kongresszusát tartja Dánia, Németország, Nagybritannia, Norvégia, Svédország, Németalföld és az Egyesült-Államok választójogi nőszövetségeinek küldöttei és Magyarország, Svájc, Újzeeland és Ausztria egy egy feministájának részvételével. A bizottság a fentnevezett hét állam, és írásbeli hozzájárulás után Ausztrália csatlakozásával megalakította az International Woman Suffrage Alliance-t, amely az összes létező szervezett választójogi nemzeti nőszövetségeket – Canada kivételével – képviselte, Díszelnök: Susan B. Anthony. Elnök: Carrie Chapman Catt lett.

1904. szeptemberben e szövetség magyar tagja: a Feministák Egyesülete szerveződik.

1905. január havában a Feministák Egyesülete hivatalosan megalakult és csatlakozik a Szövetséghez, amely időközben a canadai szövetséget is felvette.

1906-ban a harmadik nemzetközi kongresszus Kopenhágában.

1906–8 közt a tíz nemzeti szövetséghez csatlakozott Bulgária, Finnország, Olaszország, Oroszország, Délafrika és Svájc.

1908. június 15–20. közt Amsterdamban negyedik nemzetközi kongresszus 21 ország képviselőinek részvételével.

1908-9. közt csatlakozik Ausztria (bizottság útján, minthogy törvényei egyesület alapítását tiltják), Belgium, Csehország, Franciaország.

1909. ápr. 26-tól máj. 1-ig Ötödik nemzetközi kongresszus Londonban, ahol Island és Szerbia is csatlakozott.

1911. június 12–17. közt hatodik nemzetközi kongresszus Stockholmban.

1911-1913. közt csatlakozott Portugália és Galizia.

1913. június 15–20. közt hetedik nemzetközi kongresszus Budapesten, amelyen China és Románia szövetsége felvételre jelentkezik.

A szövetség megalakulásakor, 1904-ben a következő országokban volt a nőknek politikai választójoguk: *Európában*: Csehország tartománygyűlésébe (1861 óta), Man-sziget (1880 óta). *Amerikában*: Wyoming (1869 óta), Colorado (1893 óta), Idaho (1896 óta), Utah (1896 óta). *Ausztráliában*: Új-Zeeland (1893 óta), Délausztrália (1895 óta), Nyugatausztrália (1899 óta), Uj-Dél-Wales (1902 óta), Tasmania (1903 óta). A szövetség megalakulása óta a következő államok adták meg: *Európában*: Finnország 1906-ban, Norvégia 1907-ben, Bosznia és Hercegovina 1909-ben, Portugália 1911-ben. *Amerikában*: Washington 1910-ben, California 1911-ben, Oregon, Kansas, Arizona 1912-ben, Alaska 1913-ban. *Ausztráliában*: Queensland 1905-ben, Victoria 1907-ben. *Ázsiában*: China 1912-ben.

Tíz koronáért megválthatja a jogot, hogy a kultúrvilág szellemi elitejének munkájában személyesen részt vegyen!

Bod Péter.

Írta: Citer.

Ha azokról, akik a nő munkáját, mint ilyet, először méltányolták nálunk, számot akarunk adni, bizonyára nem szabad hiányozni közülök a magyarigeni eklézsia lelkes szolgájának, Bod Péternek sem.

Bod Péter az első, aki a magyar írók életrajzgyűjteményét magyarul adja ki. Munkáját 1766-ban nyomatta e címen: „Magyar Athenas, avagy az Erdélyben és Magyarországon élt tudós embereknek istóriájuk stb.” Nagy

szorgalommal, ritka lelkesültséggel, mely messze kiemeli őt korának nemzetileg elfásult, felekezetiileg elfogult emberei közül, több mint ötszáz író gyűjt egybe s az ötszáz közt négy nőt. Lorántffy Zsuzsannát, Betlen Katót, Petróczy K. Szidóniát és Dániel Polixénát.

Nem a négy a fontos, hiszen a szám kérdését – csak ismernünk kell a dicső hajdankor társadalmi berendezkedését, könnyű szerrel meg tudjuk oldani, – hanem, hogy kora viszonyai között is oly elfogulatlanul, oly őszinte rajongással beszélhetett róluk. Elfogulatlanul, pedig nagyon jól ismeri kortársai fel fogását. Igen jól tudja, hogy fognak akadni, akik megütköznek azon, hogy az ötszáz között ezt a négyet is fel merte engedni a magyar Olympusra.

Olvassuk csak el, mit ír a bevezetésben a hazáját és nemzetét igazán szerető kegyes olvasóhoz: „Más országokban a tudós asszonyok nem oly ritkák, mint a fekete hattyúk, vagy a fehér csókák, akik a tudós férfiak közt előszámláltatnak és dicsértetnek. Ha azért itt is egy-kettő megemlíttetik, hogy másoknak legyen jó példa a követésre és a tudományt azoknak példájukkal ne szégyeljék, nem illő, hogy emiatt senkinek illetlen vádjá, vagy ítélete alá essem.”

Vádat és ítéletet sejt azért, mert észre mert venni oly munkákat is, amiket nő irt! sőt nemcsak észrevette, hanem – horribile dictu – másoknak jó példának állította oda a követésre.

Különösen érdekes, mikor Lorántffy Zsuzsannáról emlékezik meg.

Ez energikus, okos lelkű fejedelem-asszony újításait, szabadabb szellemű törekvéseit nem jó szemmel nézték kortársai semmiképen sem. Mikor pedig hatalmát, befolyását más-kép gyöngíteni nem tudták, elővették a XX. század harci módját és kimondták róla hogy: nő. Különösen, mikor 1641-ben egy felekezeti vitája támogatására kiadta „Mózes és a próféták stb.” című szentírásbeli antológiáját, jelent meg ellene névtelenül egy gyalázatosán piszkoló irat, melynek tartalmáról azonban, minthogy egy példány sem maradt meg – pedig ránk nézve igen érdekes dokumentum lehetett volna – csak az egykorúak feljegyzéseiből lehet sejtelmünk.

E pamflet kapcsán írja Bod Péter a következőket: „Kik költenek ez ellen a könyv ellen valami mocskos versekkel Magyarországon? azok az emberek, akik neheztelik, hogy az asszonyok olvassák az Isten beszédét. . . Könnyű az afféle emberre rátalálni, aki nem szereti azt, hogy az asszonyok bibliát olvasnak. Panaszolt nemrég is egy erdélyi író azon, hogy a mi földünk sok oly asszonyokat nevel, akik félretévén orsót, guzsalyat, a szentírás

olvasásán töltik az időt, mit szájukban forgatván, bátran megtámadják még a teológiában tudós embereket is.”

Most már nem az orsót és guzsalyát sírják vissza jó embereink az asszonyok kezébe, hanem, csak a – főzőkanalat.

Igaz ugyan, hogy Bod Péter is többet találna négyénél a „tudós asszonyok” között, akiket „át merjen adni a jövőnek Örök emlékezetül.”

SZEMLE.

Aki az emberiség szebb jövőjéért lángoló, lelkesen cselekvő, önfeláldozóan dolgozó nők és férfiak elitejével személyesen meg akar ismerkedni, az vegyen részt a kongresszuson!

Igyekeztek mindenki legalább egy háziasszony, illetve házigazda ajánlásával gazdagítani a kongresszus házasszonyok és gazdák bizottságát.

A bizottságba 100-100 korona befizetése mellett eddig beléptek: *Baumgarten Nándor né, Biéhn Jánosné, Bischitz János, Békássy Eleménné, Elek Hentikné, Enyedi Simonné, br. Guttmann Vilmosné, gr. Haller Györgyné, dr. Istvánffi Gyuláné, Kanitz Jaques, Kovács Frigy esne, br. Madarassy Beck Lilly, dr. Marberger Sándorné, megyeri Megyeri Izidorné, kaposi Molnár Victorné, gárdonyi Neumann Frigyesné, Neumann Károlyné, Peregrini János, kir. tanácsos, Pick Jakabné, Strickerné dr. Polányi Laura, Popper Hugóné, Rosenberg Emiiné, Sebesta Kolosné, Seenger Ida, Spitzer Edéné, Stark Lipótné, Stark Lipót, igazgató, Szirmay József, nagysárosi Szirmay Oszkárné, nagysárosi Szirmay Oszkár, igazgató, gróf Teleki Sándorné, gróf Teleki Sándor, Tyrman Károlyné, Ungar Dezsóné, Visontai Sománé, Weisz Bertholdné. Zichy grófné.*

Külföldi ismerőseinek küldjön mindenki a kongresszusra szóló meghívót, német, francia és angolnyomtatványokkal készséggel szolgál az iroda.

Lapunk, amely mindenkor pontosan jelent meg, utóbbi időben a politikai események aktualitására való tekintettel, nem jelenhetett meg elsőjénként A kongresszussal kapcsolatos aktualitások miatt pedig az augusztusi számig ugyancsak előre meg nem határozható késéssel fog havonként megjelenni.

A szerkesztőség.

Színészek feminizmusa. A gyakorlati élet tapasztalatai vezették rá a színművészeket, hogy a társulatok belső perpatvaraiban igazságos ítéletet csak úgy hozhatnak, ha meghallgatják mind a férfi-, mind a nőtagok képviselőit. Ebből folyólag márciusi közgyűlésükön elfogadták azt az indítványt, hogy a színházi bíróság

tagjául nő is megválasztható. Annál nagyobb örömmel üdvözljük ezt a határozatot, mert a legutóbbi rendkívüli közgyűlés egyik határozatából már-már azt kellett hinnünk, hogy a nő nyárspolgárius lebecsülése befurakodott közéjük is, akiknek pedig ösidők óta kollegiális együttműködés alapján legalább is egyenlőrangú munkatársai-
kat kellett a színésznőkben látniok.

A nők hadegészségügyi szolgálata, Babarcsi-Schwartzter Ottó báró főrendiházi tag, a magyar vöröskereszt középponti főmegbízott-főgondnoka törvényjavaslatot készített a nők hadegészségügyi szolgálatáról. A tizenkét paragrafusra oszló törvényjavaslat bevezetésében Babarcsi-Schwartzter Ottó báró a nők választójogának követelését kapcsolja annak fejtegetéséhez, hogy a nőknek hadegészségügyi ápolásra való kötelezése szükséges, igazságos és eredményes. A javaslatot, amelynek megszerkesztésében Ibrányi Alisz főnökasszony, Kirchner Hermann altábornagy és Térfi Gyula miniszteri tanácsos működtek közre, beható megokolás kíséri.

Gyermektanulmányi kongresszus. Amit gondolkodó tanítók és aggódó szülők gyakorlati megfigyeléseik alapján régen állítottak, azt exakt tudományos kísérletek bizonyítják immár kétségbevonhatatlant: elementáris pszichikai hatások nem engedik mindig érvényesülni a nevelők zsarnoki akarátát. Csak az iskola halad lassan a konsekvenciák levonásában; sőt mintha a bürokratikus egyenlősítés, az ambíció fűtötte verseny ma nagyobb teret foglalna benne, mint régebben.

A pedagógiai esztendőnek egyik legörvedetesebb eseménye ez a kongresszus, amely a komoly ügyszereketnek, az önzetlen munkásságnak, az emberiségnek jövője iránti érzéknek örvedetes jeleit szolgáltatva. A gyermek sorsában remélhető javulásnak biztató előjele, hogy tanítók, orvosok és jogászok együtt igyekeznek tanulmányozni szellemi fejlődésének mozzanatait és tanításában, gyógyításában, tetteinek megítélésében érvényesítik e kutatások eredményeit.

A kongresszus tudományos szempontból legfontosabb részei: *Lechner* kolozsvári egyetemi tanár előadása a reflexmozgásokról, *Ranschburg Pál dr.* és *Nagy László* demonstrációi a psycho-physikai kísérletek köréből. A tanítói gyakorlat szempontjából legjelentősebbek: *Urhegyi* előadása az alkotó munka alkalmazásáról a különböző tantárgyak tanítása körében és *Imre Sándoré* az osztályozásról. Szociális szempontból: *Dósainé Révész Margit dr.* és *Kármán Elemér dr.* előadásai a gyermekek züllésének belső és külső okairól. Feminista szempontból fontos eredménye: *Mellemé Miskolczy Eugénia* indítványára hozott egyhangú határozat, hogy a nők jogi pályára bocsátását követeli a kongresszus.

Aggodalmat keltő jelenség csak egy: az alkotó munka eddig abban is különbözött az iskolai munka egyéb ágaitól, hogy minden szigorú bírálat félelme nélkül, alkotó ösztönét követve végezhetette a gyermek. Mintha most az ambíció túltengése kezdene fenyegetni e téren is: *művészi* munkát akarnak egyesek követelni a növendéktől, az utánczástól akarják óvni, szóval *öncéllá* kezd válni az a munka, amely eddig *eszköze* volt a gyermek mozgási, alkotó, utánczó ösztöneit érvényesülni engedő foglalkoztatásnak.

Reméljük azonban, hogy a Gyermektudományi Társaság nyugateurópai színvonalon álló vezérei: *gróf Teleki Sándor, Nagy László és Ranschburg Pál dr.* elejét veszik az elvi alapról lecsúszásnak.

MEGHÍVÓ

a Nőtisztviselők Országos Egyesületének 1913. évi április hó 27-én d. u. 3 órakor saját helyiségében (V. kerület, Vigadó-tér 3.) tartandó

XV. rendes közgyűlésére.

Napirend:

1. A választmány évi jelentése.
2. Pénztári jelentés.
3. A jövő évi költségvetés megállapítása.
4. Elnök és választmány választása.
5. Esetleges indítványok.
6. Zárszó.

Alapszabályaink 23. §-ának 5. pontja értelmében csak azok az Indítványok tárgyalhatók a közgyűlésen, melyeket 8 nappal előbb a titkárnál írásban bejelentettek.

* * *

Este 8 órakor társas-vacsora az egyesületben. A társas-vacsorán való részvételt 25-ig kell jelentkezni. Teríték ára 2 korona.

Révy Ferenc tervei. Sajátságos keveréke ez a férfiú a minden maradisága mellett gyakorlati gondolkozásu, gondos iskolavezetőnek, a vezetése alatt álló növendékek jóakaró védelmezőjének, a felügyelete alá tartozó testületek zsarnok, fegyelmi jogával sokszor visszaélő, felebbvalójának és a társadalmi fejlődés követelményeit *nem* látó, de azt mégis irányítani akaró reformernek. Tisztelettel kell adóznunk annak a határozottságnak, amelylyel fentartja a leánygimnáziumok alapításakor behozott, feltétlenül helyes újítást: a latin nyelvnek az V. osztályban megkezdését; annak a rendnek, pontosságnak és barátságos, meleg hangnak, amelyet a vezetése és felügyelete alatt álló iskolákban megtartania sikerült. Viszont felháborodással látjuk, hogy akik helyes szándékait megvalósítják: a felsőbb leányiskolák tanári testületeivel, de különösen tanárnőivel szemben a feljebbvaló középkori típusát képviseli; meggyőződésüket még fenyegetéssel is terrorizálja. És borzalommal értesülünk arról, (P. H. ápr. 11-iki száma) hogy a nőnevelésre vonatkozó reformterveket forgat fejében; mi több, már megvalósításukra is megtette a szükséges lépéseket Szegény nőnevelés! Ez kellett még neked. Aggodalommal kezdünk a tervek olvasásába és ez az érzésünk nem bizonyul alaptalannak.

Ismét sajátságos keverékkel állunk szemben: vannak helyes, örvendetes elemei, de a szociális érzék hiánya nem engedi azok üdvös hatását érvényesülni, Révy Ferenc – igen helyesen – látja, hogy a gimnázium éppenséggel nem ideális típusa a modern iskolának. De ebből nem oda konkludál, hogy reformálni kell a gimnáziumot; hanem *leányok számára* tervez másfajta

iskolát A reális tudományokat és modern nyelveket oktató iskola mindenesetre jobban megfelel a XX. század követelményeinek, mint a gimnázium; de mennyiben kell „a női lélekhez szabni”? Nőnemű természettudományt vagy nőnemű modern nyelveket fognak benne tanítani? Miért nem dolgozik a főigazgató úr *az egységes középiskoláért*, amelyben a latin nyelv – mint az ő tervezetében nagyon helyesen – fakultatív tárgy lenne?

A nevelőnőképzéssel akarja Révy növendékeit boldogítani; a legbizonytalanabb, semmiféle jövőt sem ígérő napi 24 órai kötelezettséget jelentő pályával, az önérzetet folyton sértő helyzettel kedveskedik azoknak, akik egyéni függetlenségük alapján kívánják elérni azt, ami Révy szerint csak az eltartott asszonyok számára elérhető: a családi és egyéni boldogságot.

Pedagógiai szempontból nem állhat meg a gimnázium növendékeinek kiválogatása a IV. osztályban felmutatott eredmény alapján; rendkívül nagy változást tapasztalunk sokszor a növendék egész munkájában, igyekezetében, haladásában 14 és 18. éve között. Amíg egyébként ennyire csekély a leányok előtt nyitvaálló középiskolák száma, jobb híján még ez a selectionak egyetlen elfogadható alapja.

Feljegyezzük a hálás utókor számára Révy nyilatkozatának két arany mondását: „a gimnáziumok kiforgatták a nőt eredeti hivatásából”; továbbá: „a női proletariátus még fájdalmasabb látvány, mint maga a kenyér után robotoló nő.”

Vájjon az-e a nő „igazi hivatása”, hogy a férfit engedje a mai súlyos gazdasági viszonyok között egy egész család „kenyere után robotolni”? Vájjon a 40-50 éves korában elpusztuló neurasthenias, vagy érelmeszet dásban szenvedő családapa hozzátartozóival együtt nem „még fájdalmasabb látvány”? Mert tudni való, hogy a főigazgatósággal kombinált igazgatói állások nem teremnek mindenki számára.

Nők a községi választásoknál. Wiener-Neustadt és Waidhofen alsó-ausztriai városok olyan modern szellemű új választójogi módszert léptettek életbe, mely más városoknak is például szolgálhat. Míg eddig u. i. az adófizető asszonyok csakis közvetve, megbízott férfiak révén gyakorolhatták választójogukat, addig az újítás szerint minden adófizető nő, aki özvegy vagy nincs férjnél, saját maga adhatja le szavazatát. A legutóbbi választásoknál az asszonyok nagy számban vettek részt s leg-erősebben a szociáldemokrata jelölteket támogatták.

Egy beszédtröredék. Mrs Chapman Catt 1906-ban, a kopenhágai beszédében mondta: „Meg kell állapítanunk azt a különös ténnyt, hogy Európa két köztársaságában, Svájcban és Franciaországban, a nők választójogának ügye sokkal visszamaradottabb, mint bármely más közép- és észak-európai monarchikus országban. Ebben a két államban a férfiak már régen élvezik az önkormányzat előnyeit. Miért mulasztották el ezek a férfiak a választójogot a nőkre is kiterjeszteni és miért mulasztották el a nők egy táborba tömörülve követelni e privilégiumukat? Ennek kapcsán meg kell je-

gyeznünk, hogy a monarchikus Anglia liberális gyarmatai. Ausztrália és Újzéland jártak elől jó példával, amennyiben ők választójoggal ruházták fel asszonyaikat, sőt maga Anglia is azzal kecsegtet, hogy sokkal előbb valósítja meg az általános, a férfiakra és nőkre egyaránt kiterjedő választójogot, mint az amerikai Unió, amely az első volt azon államok között, amelyek az önkormányzat jogát minden polgár számára egyformán követelték. E meglepő ellenmondás magyarázatát azokra bízunk, akik majdan a kormányzás fejlődéstörténetét vannak hivatva megírni. Mi csak azt a tanulságot vonhatjuk le, amelyet jól véssen mindenki emlékezetébe, hogy a nők jogaik kivívását addig remélhetik leginkább, amíg a férfiak még nincsenek jogaik teljes birtokában.

A nő egy század történetében az amsterdami kiállításon. Hollandia ez évben fogja függetlenségének és egységének százéves évfordulóját ünnepelni egy nagy szabású kiállítás keretében, amelyen a holland nő helyzetének az elmúlt száz év alatti fejlődését és javulását is be akarják mutatni. Az e célra alakult bizottság olyan formán készül a feladatot megoldani, hogy bemutassa a száz év előtti és a mai állapotot s az összehasonlítás révén, melyet előadásokkal is meg fognak világítani, rámutat arra a nagy kultúrfejlődésre, amelyen a holland asszony száz év alatt keresztül ment. Eszerint a kiállítás két részre fog oszlani, az egyik 1813. évet tünteti fel, a másik 1913-at. Az 1813-i részben a többek közt egy e korból való polgári lakást fognak bemutatni mindazzal a sokoldalú házi munkával együtt, mely ez időben a háztartás keretébe tartozott; a nők akkori egyleti tevékenységét, mely árvaházak s ehhez hasonlók igazgatásában merült ki, szintén szemléletesen akarják bemutatni. Látható lesz továbbá a munkásosztály asszonyának életmódja, úgy háztartásban, mint házi iparban és a házon kívüli kenyérkeresetben. A nőknek ez időbeli irodalmi működését előadások fogják ismertetni.

A kiállítás másik része, mely 1913-at öleli fel, a következőket fogja bemutatni: különböző modern, egyszerűsített háztartások és mintalakások sorozatát, egy olyan termet, melyben a nők politikai jogaira vonatkozó teljes irodalom lesz kiállítva, statisztikai áttekintést a nő szociális munkásságáról, a nőnek mindennemű munkában való részvételét, lehetőleg plasztikai kivitelben. A nő szellemi munkáját előadások révén fogják ismertetni. A kiállításon nagy közönségre számítanak s az esetleges hasznát egy női bank alapítására fogják fordítani.

Női földmérők Oroszországban. Az orosz hadvezetőség elrendelte, hogy a kerületekben női tanfolyamokat létesítsenek, ahol a földfelmérésekhez szükséges topográfiai rajzot tanítsák. A kurzus, melynek élén az illető kerületek vezetősége áll, két évre szól s szakszerű kiképzést nyújt a földfelmérési szakban. A tanítást a topográfiával foglalkozó tényleges tisztek végzik s az összes tanulmányi költségeket az állam fedezi.

Amerikai nők a közszolgálatban. Az Egyesült-Államok történetében most fordult elő először, hogy nőt szenátorrá, vagyis a felsőház tagjává választottak. Mrs. Robinson az a nő, kit ez a kitüntetés ért Colorado államban, ahol eddig csak az alsóházban volt női képviselő. – Utah államban pedig a legutóbbi választásoknál négy nő nyert képviselői mandátumot, akik kötelezték magukat, hogy a következő követelményeknek szószólói lesznek: *anyasági biztosítás, iparfelügyelőnők alkalmazása a különböző iparágakban, minimális női munkabér megállapítása, kötelező egészségi bizonyítvány a házasságkötésnél.* – Hunnewellban (Kansas állam) Mrs. Rosa Osborn nevezte ki rendőrfőnökké az ugyancsak női polgármester. Az újonnan kinevezett rendőrfőnök elsősorban is a kis rejték kocsmákra, az erkölcsstelenség e fészkeire irányozta figyelmét és rövid idő alatt alapos tisztogatást végzett. Kellő megfigyelés és kutatás után bezárított egy csomó olyan kis kocsmát, melynek főbejárata zárva volt s a vendégek csak rejtett bejáratain közlekedtek. Ugyanígy tett néhány játékbárlanggal is, melynek tulajdonosait elzáratta.

Választójogot követelő munkásnők deputációja az angol kormánynál. Abban a lázas és elkésredett munkában, melyet a választójogért küzdő angol nők az újabb keserű csalódás óta még fokozottabb mértékben fejtenek ki, a gyűlések, meetingek, petíciók, deputációk, nyilvános felszólalások, újabb és újabb választójogi szervezetek alakításának vég nélküli sorozatában felémlelésre és figyelemre méltó a munkásasszonyoknak az a nagy deputációja, melyet a suffragettek vezettek a kormányhoz. Lloyd George és Edward Grey miniszterek vállalkoztak, megfelelő bejelentés után, a küldöttség fogadására. A munkásnők képviselőinek élén Mrs. Drummond, a suffragettek egyik legtekintélyesebb vezére ment, aki azonban teljesen átengedte a szót a munkásasszonyoknak. A szervezett munkásnőkön kívül a tanítónők és a hivatásos betegápolónők szervezetei is képviseltették magukat. Rajtuk kívül beszélt még London legnyomorultabb városrészének, az Eastend otthonmunkásnőinek két képviselője, továbbá a mosónők, a női kereskedelmi alkalmazottak, a leicesteri cipőgyári, a lancashire textilmunkásnők, a varrónők, a halásznők stb. küldöttségei. Mindnyájan szakszerű érdekes képét adták nehéz munka- és megélhetési viszonyaiknak s követelték a választójogot, mint egy eszközt helyzetük javítására. A yorki munkásnők követe még azt az üzenetet is hozta, hogy a nők kénytelenek lesznek az eddigi harcias tetteknel még sokkal erősebb eszközökhöz folyamodni, ha az emberi jogot és igazságot a jövőben sem terjesztik ki rájuk. Lloyd George bár sietett a suffragettek taktikája ellen tiltakozni, kénytelen volt kijelenteni, hogy teljes elismeréssel adózik a szónokoknak szakszerű fejtegetéseikért s hogy ez a deputáció ismét meggyőzte őt arról, hogy az asszonyok már megérték a politikai jogok gyakorlására.

Iparfelügyelő Svédországban. Svédországban újabb szintén alkalmaznak női iparfelügyelőt. Kerstin Hesselgren az első, aki eddig a városi iskolakonyhák felügyelője volt. A kormány az új felügyelő feladatává tette a munkások helyzetének javításán közreműködni, őket szellemi és erkölcsi tekintetben magasabb színvonalra emelni. Miután Hesselgren k. a. a külföldön az ipari, lakásügyi és egészségügyi viszonyokat tanulmányozta, rendelkezik azokkal az ismeretekkel, melyek ezen állás kellő betöltéséhez szükségesek.

Nőtisztviselők nyugdíja. A Magántisztviselők Országos Nyugdíj egyesülete az idén lép működésének 20. esztendejébe. 10 millió alaptőkéje van. A legcélszerűbb módot nyújtja aggkorunk anyagi függetlenségének biztosítására. Nem a nyugdíjképes állás az, amelyikért küzdeni érdemes, mert ott állandóan kisebb fizetéssel vagyunk kénytelenek dolgozni és a nyugdíj reményében sok mindent eltűnni, ami gazdaságilag káros reánk nézve, hanem a jól fizetett állás, amelyet tetszés szerint változtathatunk ha ezáltal javíthatunk helyzetünkön és ahol a magunk keresetéből könnyen fizethetjük a nyugdíj-biztosítást. Kérjünk alapszabályokat a *Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyűléséről* V., Báthory-utca 5.

A sárga lap.

– Orosz kultúrkép. –

Írta: *Fritz Müller, Zürich* *)

Egyazon emeleten lakom egy oroszszal, Hívjuk őt Dimitri-nek. Igen szorgalmas, szolgálatkész ember. A házban mindenki szereti őt. Én is. Mint az már megcsik, idővel jó barátok lettünk. Ha a szamovár alá gyújtottam, gyakran átjött hozzám és Orszországról mesélt. Szenvedélyesen szereti hazáját. De ez igen boldogtalan szerelem. Ő zsidó és hazája igen rútol bánt el véle. Városról-városra hajszolta őt, míg utoljára átkergette a határon. És mégis szereti. Szereti, ahogy egy hálátlan aszszonyt szoktunk szeretni.

Dimitri közölte velem, hogy testvére meghalt. Testvére, Szonja, orvos volt a wologdai járásban. Gyakran beszélt róla. Milyen küzdelmes egy orvosnő élete az orosz alföld nagy pusztaságain. A parasztnak babonája, bizalmatlansága és értelmetlensége gyakran több munkát ad az orvosnak, mint maga a betegség. És mekkora utakat kellett tennie éjnek idején. Hogyan kellett hivatásánál fogva a gyógyszerészt ápolónőt tanítót és a hatóságot helyettesíteni. És hogy el volt szigetelve a kultúrától.

Ez a Szonja már nem élt. És a gyászoló Dimitri-nek megkönnyebbült a lelke, hogy ezt megmondhatta nekem. Az oroszok oly lágyak. Örömben, bánatukban résztvevőkre van szükségük. Az újságokból olvasott feltestvéréről irt cikkeket. Ezek telve voltak elismeréssel és szeretettel a halott iránt. Ez ismét megvizsgáltam.

— Derék leány — mondotta Ilyenkor, derék leány. Föláldozta magát hivatásáért. Mindig segíteni akart segíteni másokon, már kora ifjúságától kezdve. És a borzasztó nehézségek, míg orvos lehetett! Még ma sem értem, hogy kapott engedélyt, hogy Péterváron tanulhasson.

— Hogyan, engedélyt?

— Hisz ő zsidóvallású volt.

*) Szerző kongresszusunk egyik svájci kiküldötte lesz. Szerk.

— Jó, de —
— Zsidók, kik rangjuknál és állásuknál fogva nem tartoznak a legfelsőbb osztályhoz, nem kapják meg Péterváron a letelepedési jogot.

— Lehetetlen.

— Pedig úgy van, nekem ezt tudnom kell. A saját bőrömmön tapasztaltam.

— És testvérenek mégis sikerült?

— Igen, de még ma sem értem, hogyan. Bár ő szívós akaratú volt, sokkal szívósabb, mint mi, szlávok lenni szoktunk.

Másnap tévedésből az én levélszekrényembe dobták Dimitri újságját. Bevittem neki. Észrevettem, hogy az újság szélén piros ceruzával jelöltek meg valamit. És utána egy felkiáltó jelet húztak.

Dimitri megköszönte a lapot és belenézett. Hirtelesen elhalványodott és valamit kiáltott oroszul. Távoznia akartam. De ő visszatartott.

— Ide hallgasson! Hallgasson ide, kérem, mit merészelnék ezek a gazemberek! Nem borzasztó? Még holta után is piszkot és rágalmat dobnak utána.

— Testvérét bántották?

— Igen, képzelje csak, itt az áll: „Hagyatéka rendezésénél kitűnt, hogy a köztisztviselőben álló orvosnő Péterváron három évig a *sárga lap* tulajdonosa volt.

— A sárga lap tulajdonosa?

— Ön talán nem tudja, mi az a sárga lap?

— Nem.

— Nos, akkor megmondom. A pétervári prostituáltak kötelesek ilyen sárga lapot váltani.

— Az istenért! — az ön testvére?

— Igen, az áll itten, hogy Szonjának is volt ilyen sárga lapja. A zsidógyűlés nem engedi, hogy zsidóleány, mint jó orvos haljon meg Orszországnak. Ezért dobtak utána a sírjába ilyen aljas rágalmat.

— Mit fog ön most tenni?

— Hogy mit fogok tenni? Elutazom. Még ma. Leleplezem a rágalmazókat. Kutyák . . .

Szemei szikráztak. Még sohasem láttam ilyennek Dimitrit. Kezet fogtam vele.

— Vizontlátásra, Dimitri!

Három hétig volt oda.

Egyszerre megint ott állt szobámban és így szólt:

— Megjöttem. Akkor igazságtalan voltam az újságíró iránt. Nem hazudott, Szonjának valóban volt sárga lapja.

Tekintete sötét volt. Megborzadtam tőle.

— Szegény Dimitri.

— Ne sajnáljon. Én 'nem vagyok szegény. Szonja se volt az. Szegény az állam, a nyomorult állam, amely...

Hangja elcsuklott. De aztán összeszedte magát.

— Szonja egy hős leány. Érti?

— Nem, nem értem. De üljön le, Dimitri. Tessék egy kis forró tea. Így. Most már elmondja a dolgot, úgy-e?

— Elmondani! Ez bizony hamar meglesz. Szonja zsidó volt, ez minden.

Dimitri megint felugrott.

— Jöjjön, Dimitri, jöjjön. Én tudni akarom a dolgot, így, — látja? — most már nyugodtabb.

Megint leült. És akkor elbeszélte. Nyíltan, kitér és nélkül. Szárazon, mintegy tudósító, aki nem részese a történeteknek.

— Nem megmondtam már Önnek, hogy rejtély előttem, hogyan tanulhatott Szonja Pétervárott? Nos, most már tudom. A dolog igen egyszerű. Péterváron a zsidók nem kapnak letelepedési engedélyt, még a zsidónők sem. Csak egy esetben huny szemet a rendőrség a vallás előtt. Tudniillik akkor, ha a zsidónő *sárga lapot vált Csak mint prostituált lakhatik Pétervárott.*

— Istenem! És testvére?

— Mít tehetett volna? Mindenáron orvos akart lenni. Minden áldozatot meghozott a tanulásért. Még a becsületét is feláldozta, az úgynevezett becsületét. Az állam nem hagyott neki más választást. A sárga lap révén *lakáslevelet* kapott. És a lakáslevél alapján beiratkozhatott az egyetemre, ahol három küzdelmes éven át tanult, órákat adott és a nélkülözés minden változatával megbirkózott. A katedra előtt ott ült társai között, kik, ha sejtették volna, hogy Szonja odahaza a lakásán, a születési és iskolai bizonyítvány között egy sárga lapot őriz . . .

— De hiszen orvosi megfigyelés alatt állnak a nők – akik –

— Úgy van. Szonjának minden kedden és pénteken orvosi vizsgálatra kellett jelentkeznie. Három éven át. És a kerületi orvos – beszéltem vele – a végén fejcsóválva állított ki egy bizonyítványt, egy bizonyítványt arról, hogy Szonja, izé – igen, hogy ő *leány* maradt. És aztán már orvos volt, megvolt a hivatása, amelyért annyit küzdött, amelyért minden áldozatot meghozott. A sárga lapot nem adta vissza. Magával vitte. Megőrizte, mint más az érdemrendjét megőrzi. És ezt a sárga lapot találták meg holta után. Egy gonosz tekintet megpillantotta. A többit érti, nemde?

— Elhallgatott. És én így szóltam:

— Igen, Dimitri, Szonja hős volt.

Igent bólintott. Rövid szünet után halkán folytatta és közben bal mellét ütögette.

— Itt van az ő becsületrendje. A hagyatékából ezt követeltem magamnak. A többit másoknak hagytam. De a *sárga lap*, érti? – a sárga lap kell nekem. Ez az ő becsületrendje volt. Számomra pedig intés lesz, intés, mely addig nem enged megnyugodnom, míg ezt az országot, mely . . .

Hirtelen elnémult. A mondat közepén némult el. De szemeiben félelmes tűz égett. Így néznek ki azok, kik végső elkeseredésükben szeretőből boszúállóvá válnak. Dimitri szeretője Oroszország volt.

Szinte hallok már három fogas kérdést,

Először: „Úgy-e, ez egy ügyesen kitalált história?

De nagyon sajnálom. Ez nem ügyesen kitalált história, ez valóban megtörtént dolog.

Másodszor: De akkor bizonyára csak régen voltak ilyen állapotok Oroszországban? Nagyon sajnálom. A fenti eset nem is olyan régen történt és a letelepedési törvény Pétervárott még ma is ugyanaz.

Harmadszor: De ez legalább kivételes eset? Harmadszor is nagyon sajnálom. Sok Szonják léteznek, kik kénytelenek voltak sárga lapot váltani, hogy tanulmányukat Oroszországban végezhessék.*

Fordította: – y – r.

* Sőt a sok Szonja közül nem sokan akadnak olyan ember-séges rendőrorvosra, mint e történet hőse. Egy hasonló esetben nemrég megtörtént, hogy sárga lap segítségével tanuló zsidó leányt vizsgáló rendőrorvos a leány nemi érintetlenségét megállapítva, arra kényszerítette, hogy vagy tényleg prostituálja magát, vagy elveszik a sárga lapját, ami természetesen azt jelenti, hogy nem járhat tovább az egyetemre!

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

**A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.**

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség;
V., Vigadó-tér 8.

A szerkesztésért felelős; Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Összejövetelek április havában.

20-án egész napi kirándulás. Csatlakozás a Magyar Turista-egyesülethez. Útirány: Csillaghegy – Nagykevény – Csobánka – Pomáz. Indulás a Pálffy-téri h. é. v. állomásáról reggel 7 óra 37 perckor. Gyaloglás 5 óra. Élelmet hozni ajánlatos. Vasúti költség oda-vissza 64 fillér. Csoportunkat Willhelm Szidónia vezeti.

27-én, vasárnap délután 3 óraker közötti együletekben. (L. meghívót.) Azonkívül minden szerdán este 1/2-9-től 10 óráig összejövetelek egyesületekben A nyári sétahajózások megkezdéséig együtt olvasunk szociális műveket és megvitatjuk azok tartalmát A vitában az egyesület minden tagja résztvehet, aki a szerdai összejöveteleket rendszeresen látogatja.

A kirándulásokon és összejöveteleken mindig vegyünk részt.

Krónika: Az elmúlt hónapban élénk élet volt egyesületünkben. Tagtársaink mindjobban megkedvelik gyönyörű klubszerű helyiségünket és szórakozás céljából is felkeresik munkájuk után. Olcsó buffet állandóan rendelkezésre áll.

Szerda esti felolvasás három volt március havában, Hacker Boriska, a Ferenc József-kórház kiküldött orvosa és Bálint Aranka dr. tartottak egy-egy élvezetes előadást. Nagy köszönet jóakaróinknak, akik előadásaikkal tették vonzóvá és értékesé összejöveteleinket. Bálint dr. előadásával zártuk az idei téli idény előadásainak sorozatát; a szerdai összejöveteleket azonban főtartjuk. Bíró Lajos egyesületünk felkérésére tartott előadást március hó 9-én a Lloyd termében. Megjelent tagtársaink és azok vendégei nagy élvezettel hallgatták Bíró Lajos szellemes és mindvégig komoly fejtegetéseit, amelyeket Irodalmi és színpadi kérdésekről tartott.

Két választmányi ülést tartottunk március havában, mely alkalommal 69 új tagot vettünk fel egyesületünk kötelékébe. Állásüresedés 162, új állástkereső 155 elhelyezés 68 volt. A régebbi állástkeresőkkel együtt mintegy kétszáz tagtársunk maradt alkalmazás nélkül E komoly tünettel hosszasan foglalkozott választmányunk és összehívta az állás nélküli tagtársakat április hó 2-ára értekezletre. Steiner Riza rövid bevezető előadása után megállapítottuk, hogy a súlyos gazdasági helyzet mellett nagy mértékben az a körülmény idézi elő a munkanélküliséget, hogy a kiképzés kérdése még mindig legelhanyagoltabb gyermeke úgy a főváros hatóságának, mint az államnak, hogy a rengeteg zugiskolák és az egy éves női kereskedelmi iskolák ontják a tanulatlan tisztviselő-jelölteket a pályára. Túl sokan vannak a pályán és ezek közül nagyon kevés olyan, aki megfelelő szakismereteket szerzett utólag esti továbbképző tanfolyamainkon. Az a néhány maturált, komoly pályatársunk csak úgy szenved e helyzet fonáksága alatt, mint a régebbi, gyakorlott kartársnők.

Orvoslás módjai gyanánt a sürgős továbbtanulást ajánlottuk az értekezleten megjelent tagtársaknak, mint messzebbmenő akciót pedig azt a küldöttséget, amelyik a polgármester úr és a szakminiszterek elé járulva, a maga tömegével demonstrálja azt, amit számtalan beadvánnyal bizonyítani kellő eréllyel nem tudtunk, azt ugyanis, hogy nem kell az a sok rossz iskola, de kell néhány jó Iskola. Hisszük, hogy ez a szemléltető okta-

tás, amelyet a munkanélküliek felvonulásával adunk, hamarosan eredménnyel jár majd és a sok zugtanfolyam és egy éves női kereskedelmi iskola bezárását és három vagy négy jó női felső kereskedelmi iskolának megnyitását eredményezi majd.

Továbbképző tanfolyamaink közül főképpen a *nemet gyorsítást és könyvvitelt* ajánljuk tagtársaink figyelmébe. 25-ig lehet csatlakozni. Tennisz-csoportokat is szervezünk.

Üdülőtelepünk az idén ismét *Svedléren* lesz dr. Schöntag ifjúsági üdülőtelepén. Tagtársaink 4 koronáért lakást és teljes jó ellátást kapnak. Kérünk idejekorán pontos értesítéseket, mert csakis akkor elégíthetünk ki minden jelentkezőt. A telepre télen-nyáron lehet elmenni. Egyesületünk támogatásának újabb módja. Ismét felhívjuk tagtársaink figyelmét a „Papyrus”, „Miraculum” és „La Princesse” védjegyű prima minőségű *carbonokra*, amelyeket a Magyar vegypapír és papírműgyár r.-t (Lehel-utca 21/b.) hoz forgalomba és melyekből legutóbbi körlevelünket küldtünk mintát. Kérjük tagtársainkat, hogy irodáikban ezeket vezessék be, akár közvetlenül a gyártól rendelve, (Telefon 166-75) akár bármelyik papírkereskedőtől beszerezve. Sokkal olcsóbbak a legjobb angol gyártmányoknál és minőségben feltétlenül jobbak, mint a beküldött mintákból meggyőződhetek. Irodánkban is állandóan ezt használjuk.

Szombathely.

A szombathelyi nőtisztviselők egyesülete március hó 8-án kitűnően sikerült háziestélylyel tette teljessé azt a téli programját, amelylyel munkában elfoglalt tagjainak némi kis szórakozást kívánt nyújtani. Az egyesület iránt egyre növekvő társadalmi szimpátiának volt bizonyossága ez az estély, amelyen nagy számban vettek részt a szombathelyi társasélet vezető és hangadó elemei. Multságunk sikeréről a helyi lapok bőséges dicsérettel emlékeztek meg, e helyütt csak arra szorítkozzunk, hogy a szereplőknek, Szüts Aladárnénak, Laub Vilma és Witzeneuthner Erzszi zeneakadémiai növendékeknek, Halász Szidinek, Leposa Ferenc, Lázár Jenő és Prinster Frigyes uraknak közreműködésükért köszönetünket nyilvánítsuk. Tanfolyamaink közül még a tornatanfolyam áll fenn, mely kitűnően bevált és tagtársaink állandó érdeklődése mellett, még egyelőre folyik. Egyesületünk működésének örvedetes eredménye, hogy állásközvetítésünket mind többen veszik igénybe, úgy a munkaadók, mint az állást keresők. Igyekezni fogunk, hogy ezt az állásközvetítést szélesebb alpra fejtsük és keresztülvigyük, hogy Szombathelyen egyesületünknel keressen nőtisztviselőt, kinek képzett és munkás alkalmazottra van szüksége. Ezúton is felkérjük a főnököket és alkalmazottakat, hogy az állásokban való változásokat egyesületünknel szíveskedjenek bejelenteni, hogy kellő helyzetismerettel is kielégítsük úgy az állástkeresők, mint az alkalmazók igényeit. Egyesületünk élénk propagandát csinál a júniusi nemzetközi kongresszusnak, melyen Szombathelyről, egyesületünk részéről is számosan vesznek részt.

Halász Józsefné, titkár.

Öggyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142-40.
Postatakarékpénz-
tárl cheque-
számia: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FÍÓKEGYESULETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

A politikai propaganda költségeire újabban befolyt:

Dr. G. E. és neje	20.- K
Gomperz Róza koszorú megváltás.....	50.- „
K. K. bankár	500.- „
Kaposvári feministák (előadás jövedelme)	122.- „
Mohácsi Belvárosi Kaszinó (egy előadásért)	100.- „
Szegedi feministák (előadás jövedelme) .	97.- „
Eddigi gyűjtésünk	14.599 90.-
Összesen	15.488.93 K

Áprilisi munkaterv.

Közgyűlés csütörtökön, 24-én, este 6 órakor egyesületünkben. (Napirendjét lásd a napilapokban, külön meghívóinkon és a fedőlapon.)

Pályaválasztási értekezlet szerdán, 30-án d. u. 4 órakor a régi országházban (VIII., Főherceg Sándor-u. 6.) A meghívók szétküldésére – mint minden évben – a székesfőváros tanügyi osztályát kérjük meg. Kérjük tagtársainkat, szíveskedjenek odahatni, hogy – mint tavaly egynéhány – most minél több iskola vonuljon ki testületileg. Ez az értekezletünk megbecsülhetetlenül értékes az iskolából kikerülő fiatal leányokra nézve s azért nagyon kívánatos, hogy ezúttal is minél többen vegyenek részt azon.

Berlinben élő tagtársaink figyelmét felhívjuk arra a nyilvános előadás- és vitasorozatra, amelyet a „*Verband für handwerksmäßige und fachgewerbliche Ausbildung der Frau*” rendez 25-én és 26-án a charlotenburgi városházán. Napirend: 25-én d. e. 9-2-ig: 1. *Miért érdeke az iparnak a munkás nők szakszerű képzése?* Előadó Kempf Róza dr. (München). 2. *Tanulóműhelyek és szakiskolák a textiliparban.* Előadó Bernays Mária dr. (Heidelberg). D. u. 4-7 ig: *Fehérnemű-készítő iskolák.* Előadó Liepmann János, egy berlini fehérneműgyár társtulajdonosa. 25. é. d. e.: 1. *A divatárus-pálya.* Előadók: Gerstel István dr., egy berlini divatárucég társtulajdonosa és Lippmann Jenny, egy másik cég munkavezetője. 2. *A nő a fodrászban.* Előadók: Lux Käthe dr. és Brandt H. fodrász. Egyesületünk képviselőjével Tánczos Emma tagtársunkat bíztuk meg.

Márciusi krónika.

Iwar August Davidssohn (Stockholm) előadása azt a tudományos vitát ismertette, amely a matriarchátus kérdésére nézve Backofen, Morgan és az ő nyomokon Bebel állításai körül évek óta folyik s amelyhez az újabb ásatások érdekes adatokat szolgáltatottak. Bö áttekintést nyújtott azokról az ethnographiai és történelmi ismeretekről, amelyek a matriarchátus fennállását a jelenkor primitív népeinél, valamint az ókor több népénél kétség-telenül bizonyítják; vázolta az anyajog uralmával járó társadalmi viszonyokat és kimutatta, hogy gazdasági tényezők hatása alatt alakult ki a társadalmi fejlődésnek

ez a formája is. Az anyajog uralmával békés, a kultúra fejlődésének kedvező viszonyok alakultak ki. Természetes, hogy a modern nőmozgalom ép oly kevésbé törekszik a nő uralmára, mint amely kevésbé helyesli a férfit: minden erejével a nemek -egyenjogúsításáért dolgozik, amelyben a társadalmi egyensúlynak és békének egyedüli biztosítékát látja. Az érdekes előadást magyar fordításban A Cél című folyóirat közölte.

Tagértekezletünk, amelynek tárgya a kongresszus részletes munkatervének megbeszélése lett volna, a választmány kívánságára elmaradt és helyette a közgyűlés adminisztratív részét megelőző előadáson fogunk a kongresszussal foglalkozni.

Vidéki előadásaink sorában meg kell említenünk azt, amelyet március 2-án kaposvári tagtársaink rendeztek *Nemes Margit* vezetése alatt, valamint a szegedi előadást, amelynek rendezésében a főérdem *Kárászné Szivessy Mariska* tagtársunké. A szegedi előadásból főleg *Vass Flóra* polg. isk. tanítónő legközelebb a pályaválasztásról tart előadást; reméljük, hogy ennek eredményeképpen lehetséges lesz ott pályaválasztási tanácsadó hivatalt létesítenünk.

Gyermekvédelmi értekezletünk a bizottsági tagok buzgó és eredményes képét tárta azok elé, akik hivatalos minőségben jelentek meg az értekezleten. A belügyminisztérium gyermekvédelmi osztályának vezetője, *Köszegi Sándor* min. tanácsos, a budapesti áll. gyermekmenhely igazgató főorvosa, *dr. Szana Sándor* tagtársunk, a fővárosi árvaszék képviselői, élükön a hivatásos gyámok egyikével, *dr. Engel Zsigmond* tagtársunkkal: mindannyain meggyőződhetek arról, hogy anya- és gyermekvédelmi bizottságunk saját működése körében nemcsak azt a feladatot valósítja meg, amelyet a gyermekvédelmi törvény megalkotói a társadalom számára kijelöltek, hanem ennél többet is tesz. Tagjai a bizottság elnökének, *Szirmay Oszkárné*-nek vezetése alatt gondoskodnak arról, hogy a szegénysorsú anyák fel tudják keresni és a szoptatás ideje alatt igénybe vegyék az állami gyermekvédelem támogatását; így lehetővé teszik, hogy a segítség idejekorán megakadályozza a gyermek testi elnyomorodását. Az állami gyermekvédelem gondjai alól kikerülő 15 éves fiúk és leányok fölött gyakorolt ellenőrzéssel maradandóvá igyekeznek tenni az állami támogatás hatását. A hivatásos gyámok munkájának megszűnésével pedig hozzáférnek a nem állami gondozásban levő, házasságon kívül született gyermekekhez és hozzájárulnak ezek sorsának javításához.

Gyakorlati Tanácsadónk két fontos esetét ajánljuk tagtársaink figyelmébe:

1. Nagyon megbízható gyermektelen házaspár örökbe fogadna 3 éves, teljesen elhagyott gyermeket.
2. Szakképzett gyermekápoló, elegendő jelentkezés esetén, napközi otthont létesít olyan 7 éven aluli gyermekek számára, akiknek szüleit hivatásuk napközben távol tartja otthonuktól.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

IRODA:
VII., ISTVÁN-ÚT 67.

Budapest, 1913. június.

A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Telefon: 117—58.
Sürgőnycím: SUFFRAGIUM

A kongresszus költségeihez újabb hozzájárultak:

Ágoston Péterné, Nagyvárad, részlet . . .	10.— K
Bazárbevétel (utólagos)	20.— "
Budapest székesfőváros újabb hozzájárulása . . .	5000.— "
Bortstieber Natália, Vágújhely, újabb gyűjtése:	
Bortstieber Natália II. adomány 15.—,	
Tauber Berta 10.—, Kulka Netty 5.—,	
Schwitzer Fáni 5.—, Neuband Sándorné 10.—,	
dé Angyalné 10.—, Krehanovszky Györgyné II. adomány 3.—,	
Perl Hermin 5.— K	68 — "
Budapesti Központi Tejcarnok Szövetsége . . .	200.— "
Engel Bertá, Nagysurány, újabb gyűjtése:	
Bihari Gézáné 3.—, Bohács Istvánné 2.—,	
Braun Salamonné 1.—, Braun Józsefné 1.—,	
Deutsch Antalné 2.—, Deutsch Armin 3.—,	
Donát Zsigmondné 2.—, dr. Engel I. 5.—, Téglagyár 10.—,	
Kollisch igazgatóné 4.—, Ehrenfeld 2.—,	
Jorisch igazgatóné 4.—, Novotni 2.—,	
Dukesz Gézáné 1.—, Grün 1.—, Kollisch Sándorné 2.—,	
Klein Adolfné 2.—, Lieb Adolfné 2.—,	
Martin Jánosné 2.50, Prisdender Lajosné 2.—,	
Perhányni Piroska és Bella 5.—, Tóth Imréné 3.—,	
Uhl Rezsőné 5.—, Weisz Adolfné 2.—,	
Weisz Izidorné 2.—, Zachariás Béláné 2.—,	
Dukesz-Wollner 1.—, Wollner Mórné 1.—,	
Schwitzer Sándorné 3.—, Nő-egylet 20.—,	
Zórád Nándorné 2.—, Pivnya József 5.—,	
Partos Ignácné 1.—, Hutt Antalné 5.—,	
Lauffer Hermin 2.—, Weiner 2.—,	
Riedner 1.—, Fiala Manó 3.—,	
Prisdender Béláné 2.— K	119.— "
Gunscher Alajosné gyűjtése . . .	22.— "
Kántor Irma, Győr . . .	2.— "
Karácsonyi bolt . . .	25.— "
Képaucióra utólag . . .	27.— "
Kongresszusi jelvényekért . . .	21.— "
Levelezőlapokért és kongresszusi bélyegekért . . .	53.50 "
Mária Doróthea egyesület gyűjtése . . .	18.30 "
Nemes Margit, Kaposvár, gyűjtőívén . . .	2.— "
Páll Gyuláné, Kolozsvár . . .	25.— "
Perselygyűjtések:	
Hübsch Camilla, Nagybecskerek 8.55,	
dr. Kabos Mártonné, Zombor 40 60,	
Kohlbach Ella 3.22, Weisz Rózi 1.76,	
Soósné br. Korányi Anna 4.10, Winternitz Károlyné 11 20,	
Zahler Mihályné 7.85 K . . .	77.28 "
Pflanzler Jolán, Zalaszántó, gyűjtőívén:	
Grosz Nándorné, Bpest 5.—, Hoch Oszkár,	
Nagykanizsa 2.—, Lipammer Gyula,	
Nagykanizsa 2.—, Nagykanizsai Takarékpénztár 2.—,	
dr. Miklós Dezső 8.—,	
Köhler Testvérek 2.— K . . .	16.— "
Sándorné Stein Amália . . .	5.— "
Seenger Ida gyűjtőívén: dr. Dollinger Gyuláné 3.—,	
Fenyvessy Béláné 10.— K	13.— "
Miss Jessie Simpson újabb adománya . . .	4.— "
Steiner Riza . . .	20.— "

Szabados Julia gyűjtőívén:	
N. N. 1.—, N. N. 2.—, Fuchs 2.—, I. I 3.—,	
N. N. 5.— K	13.— K
Tandijakért	62.— "
Teamegváltás: dr. megyeri Megyeri Izidornénál: N. N.	4.— "
Ungár Dezsőné gyűjtőívén:	
dr. Herzog Oszkárné	10.— "
Dr. Valér Leó	20.— "
Háziasszonyok és gazdák újabb bizottsági díjai	500.— "
Tagdíjakért újabb	710.— "
Múlt havi kimutatásunk	59.107.16 "
Összesen	66.169 24 K

Nyolc hét választ el bennünket a kongresszustól, ezen idő alatt össze kell hoznunk a contemplált 103,000 koronához még hiányzó 35.000 koronát. Ez kötelességünk!

Vendégeket várunk a világ minden részéből, hírneves, kiváló egyéniségeket, akik szeretettel és baráti érzelmekkel eltelve jönnek hozzánk közös ügyünk: az emberiség boldogabb sorsa megteremtése érdekében. Kell, hogy hasonló szeretettel és szíves fogadtatással várjuk őket, akik messze Ázsiából, Afrikából, vagy a világ más tájáról fáradnak el hozzánk. Ehhez azonban nem csak lelkesedés, hanem pénz, pénz és pénz kell. Ha a még hiányzó 35.000 korona együtt lesz, ha nem is bőkezűen, de szerény keretek között vendégszerető hírünkhöz és a nagy ügryhöz méltóan fogadhatjuk vendégeinket.

Járjuk végig ismerőseinket, barátainkat és rokonainkat, fogadjuk el a legkisebb adományt, de természetesen igyekezzünk elérni azt, hogy akinek módjában áll, nagyobb összegekkel járuljon gyűjtésünkhöz.

Az ország és a társadalom érdekét szolgálja, aki ügyünket támogatja!

Aki a gyűjtőívén jegyzett összegekkel még nem számolt be, haladéktalanul utalja át azt a kereskedelmi banknál lévő számlánkra.

Aki perselyének tartalmát még nem adta át a pénztárosnak, vagy az irodának, ne mulassza el mielőbb megtenni ezt

Mindenki tartsa kötelességének, hogy kongresszusi tagokat gyűjtsön, mert a külföldiek fogadtatása csak úgy lesz minden tekintetben a nagy ügryhöz méltó, ha számban felülmúljuk a külföldi delegátusok számát.

A kongresszus tagsági díja, mely a tárgyaláson való részvételre jogosít, személyenként

10 korona.

Jelentkezéseket mielőbb kér az iroda.

Férfiliga a nők választójoga érdekében.

Évi jelentés.

Szomorú emlékezéssel és a mély gyász hangjával kell kezdenünk az elmúlt év történetéről szóló jelentésünket.

1912. december hó 14-én érte ligánkat az a súlyos csapás, hogy nagyrebecsült elnökünket, dr. Dirner Gusztávot rövid, alig egy heti betegség után elszólította a halál. Az a veszteség, amely azáltal nem csupán a magyar nőmozgalom, de az egész magyar társadalmi haladás ügyét és különösképen ligánkat érte, szavakban alig írható körül. Dirner Gusztáv személyében az a férfiú távozott körünkől, aki a legnagyobb megértéssel, a legnagyobb lelkesedéssel, igazi odaadással és szeretettel karolta fel a nő jogáért való küzdelmet, mert egyrészt tudományos működése során, de erősen fejlett szociális érzékénél fogva is belátta, hogy nem csupán a nő önfenntartási lehetőségeinek, de a közviszonyok általános javulásának is egyik főfeltétele az, hogy a nő a közügyek vezetésében teljesen egyenértékű és egyenlő jogú legyen a férfivel.

Ligánknak Dirner Gusztáv volt a megteremtője. Erre az alkotásra önérzete hajtotta, amely lehetetlennek látta, hogy a magyar férfi ne segítse teljes erejével a nőt az őt megillető jogokért való küzdelemben, ha egyszer felismerte, hogy ehhez a nőnek éppen annyi jussa van, mint a férfinak.

Dirner Gusztáv halála minden körülmények között szinte pótolhatlan irtó hagy maga után ligánk vezetésében, de hirtelen elmúlása még sokkal érzékenyebben és fájóbban érintett minket éppen akkor, amidőn a politikai viszonyok annyira nélkülözhetetlenné lettek az ő fáradhatlan munkaerejét és másokat is tette serkenteni tudó buzdító szavát. A választójogi reformjavaslat akkor már közvetlenül benyújtás előtt állott és ki tudja, hogy ő, megnyerő modorával, suggestív szavával, kitartó szívósságával és nagy összeköttetéseinél fogva mit tehetett volna abban az irányban, hogy a választójogi reformjavaslatba a nő választójoga mégis belekerüljön. A kifizérhetetlen végzet rendeléséből ez az ő közbenjárása lehetetlenné vált. Reánk maradt a feladat, hogy az általa félbehagyott munkát az ő szellemében folytassuk és az ő ragyogó példája lesz az, amely bennünket működésünkben mindenha vezetni fog.

Dirner Gusztáv halála napján választmányunk rendkívüli ülést hívott egybe, amelyen Zipernovsky al-elnök úr emlékezett meg kegyeletes szavakban az elhunytól. E rendkívüli választmányi ülés határozatából az elhunyt özvegyénél testületileg fejezte ki a liga részvétét, valamint a temetésen is testületileg vett részt, a ravatalra pedig koszorút helyezett. Ugyanekkor határozta el a választmány azt is, hogy nemes emlékü elnökünk nevének megőrzésére a liga alapítványt tesz olyformán, hogy évenként 200 koronával fog jutalmazni egy olyan egyetemi hallgatót, aki a nő választójoga érdekében elismerésre méltó munkát végzett.

Ehelyütt kell megemlékeznünk egy másik halál-

esetről is, amely a magyar nőmozgalom Márkus Dezső kúriai bírójának elhalálozásával érte, kinek emlékét szintén hálás kegyelettel fogjuk őrizni.

Itt jelentjük, hogy a Feministák egyesülete Márkus Dezső és Dirner Gusztáv tiszteletére február 20-án emlékkünnepélyt rendezett, melynek keretében a Férfiliga nevében Reinitz Ernő titkár mondott beszédet Dirner Gusztávról.

Ami már most ligánk tulajdonképeni munkásságát illeti, mindenekelőtt be kell számolnunk arról, hogy ligánk 1912. augusztus havában az akkor készülőfélben volt választójogi reform törvényjavaslatra való tekintettel alaposan megindokolt kérvénnyel fordult a kormányhoz aziránt, hogy a nők számára a választójog ugyanazt a mértékét adják meg, amelyet a férfiaknak meg fognak adni. E kérvényt ligánk személyes közbenjárással is támogatta, amennyiben ennek képviselőjében néhai elnökünk, dr. Dirner Gusztáv, a Feministák egyesülete és Magyarországi nőegyesületek szövetsége képviselőinek társaságában, tisztelettel a miniszterelnöknek és szóval is kifejtette a követelés főbb argumentumait. Ugyanakkor ligánk a Feministák egyesületével karöltve azon iparkodott, hogy az összes pártokat a nők választójoga dolgában pártközi egyezsége birtá, hogy ilyképen gyakorolhasson hatást a törvényjavaslatnak a nők szempontjából megfelelő elkészítésére.

Ez akciónak csakugyan akkor tudvalevőleg volt is bizonyos eredménye, mert a nőknek, ha nem is ugyanolyan mértékben, mint a férfiaknak, de bizonyos mértékig meg akarta adni a készülő javaslat a választójogot, utóbb azonban más befolyások érvényesítése következtében a nőknek már megadni szándékolt eme korlátozott jogot is törölték a javaslatból.

A Men's International Alliance for Women Suffrage első kongresszusa 1912. október 23-tól 29-ig Londonban folyt le. E kongresszuson a mi ligánk is képviseltette magát Szász Zsombor választmányi tagtársunkkal, de rajta kívül e kongresszuson ligánk még dr. Megyeri Izidor, Pogány Willy és dr. Kácsér Lipót tagtársak is képviselték a Feministák Egyesülete részéről pedig Bedy-Schwimmer Rózsa és meyeri Megyeri Izldorné vettek részt a londoni kongresszuson más tagjai is résztvettek. E kongresszus elhatározta, hogy a legközelebbi kongresszust egyidőben a nők választójogi világkongresszusával 1913. június havában Budapesten fogják megtartani, ami ott volt tagjaink nagy örömmel vettek tudomásul, biztosítván a nemzetközi szövetséget legszívélyesebb vendégszeretetünkről.

Vezetőségünk munkáját a lefolyt esztendőben legfőképpen ennek a kongresszusnak a nők választójogi világkongresszusának budapesti vezetőségével egyetértésben való előkészítése foglalta el és így más irányú agitatorikus munkára nem igen jutott idő, amihez nagy gyászunk bénító hatása is bizonyos fokig hozzájárult.

Folyó évi január hó 17-én Sir John Cockburn, a férfiligák nemzetközi szövetségének elnöke, Ausztrália volt közoktatásügyi minisztere, majd miniszterelnöke, a Feministák egyesületének meghívására előadást tartott Budapesten „Az állam és a nő választójoga” címen.

Ebben az előadásban plasztikusan domborította ki azokat *te* szempontokat is, amelyek a nő választójogát a férfi, illetve az egész társadalomra nézve ugyancsak szükségessé teszik és amelyek alapján minden igazságos érzésű férfi hazafiul kötelessége volna, hogy a nő által méltán követelt eme jogkiterjesztést a legerélyesebben propagálja.

Sir John Cockburn tiszteletére a Férfiliga január 19-én a Hungária szálloda külön termében 5 órai teát rendezett, mely nagy látogatottságnak örvendett, valamint az illustis vendég jelenléte alkalmából rendezett egyéb fogadásokon is megfelelően képviseltette magát.

A lefolyt évnek ligánk szempontjából legfontosabb politikai eseménye a választójogi reform-törvényjavaslatnak benyújtása volt, amelyből a nő választójoga, sajnos kimaradt. Ez alkalmából választmányunk ülést tartott, amelynek során alaposan foglalkozott a törvényjavaslattal és különösen az indokolásnak a nőkre vonatkozó részével. Ez a választmányi ülés elhatározta, hogy minden rendelkezésre álló eszközt meg fog ragadni avégre, hogy a kérdésnek még eme késői stádiumában is a javaslatban a nőkre vonatkozólag a megfelelő változtatásokat kieszközölhesse. Ez a munka azért is kecsesített bizonyos kilátásokkal, mivel a képviselőknek tekintélyes száma nyilatkozott a nők választójoga mellett és az egész sajtóban, – a konzervatív sajtóban is – napvilágot láttak olyan cikkek, amelyek bizonyították, hogy a polgári társadalomnak minden rétegeiben hívei vannak a nőkre vonatkozó eme jogkiterjesztésnek. A Budapesti Hírlap január 21-iki és február 5-iki számában vezércikkekben foglalt állást a nő választójoga mellett, mely állásfoglalásért ligánk köszönetet mondott nevezett újság szerkesztőségének, kérve, hogy ügyünket továbbra is támogassa.

Február 11-én, amidőn a képviselőházi bizottság a javaslat tárgyalását megkezdette, ligánk feliratot intézett a bizottság elnökéhez, Khuen-Hederváry grófhhoz, amelyben kifejtette a nő választójogának szükségességét és kérte, hogy a bizottság a tárgyalások során, ilyen értelemben a megfelelő módosításokat ejtse meg.

Február 27-én a Feministák egyesülete ligánk és más egyesületek részvételével nagygyűlést rendezett a nő választójoga érdekében, amelyen Vázsonyi és Giesswein országgyűlési képviselők hosszabb beszédekben fejtegették a nő választójogának halaszthatlanságát. Ligánk nevében Reinitz Ernő titkár szólalt fel, aki a kérdés gazdasági vonatkozásából indulva ki, bizonyította, hogy a nő kooperációja a törvényhozásban országos és nemzeti érdekből szükséges.

Folyó évi március hó 1-én, egy nappal mielőtt a reform-törvényjavaslatnak tárgyalása a képviselőház plénumában megkezdődött, a Feministák egyesülete és ligánk küldöttségileg kereste fel Lukács miniszterelnököt és az ellenzéki pártok vezéreit, előbbit avégből, hogy ebben az utolsó órában még egyszer felhívja arra, hogy a nő országos érdekből oly sokszor és oly régóta sürgetett kívánságát teljesítse, utóbbiakat pedig azért, hogy ők a maguk részéről szintén állást foglaljanak a nő jogos követelése mellett. E küldöttségekben ligánkat Reinitz Ernő titkár képviselte, aki úgy a miniszterelnöknél, valamint az ellenzéki pártok vezereinél a férfiaknak mint választópolgároknak álláspontját tolmácsolta.

Március hó 7-én Lukács György, országgyűlési képviselő, volt kultuszminiszter, a választójogi törvényjavaslat részletes tárgyalásánál, az 1. §-nál 20 képviselő által aláírt indítványt terjesztett be aziránt, hogy a törvényjavaslat különbség nélkül mindkét nemre kiterjedjen. Ebből az alkalmából ligánk Lukács György országgyűlési képviselőt táviratban üdvözölte és neki állásfoglalásáért köszönetét fejezte ki.

Sajnos, dacára a demonstrációs nagygyűlésnek, dacára a hírlapi cikkek egész sorának, dacára a képviselőházi bizottsághoz intézett feliratnak, dacára az említett küldöttség közvetlen közbenjárásának és végül dacára a képviselőházban tett indítványnak, a képviselőház a törvényjavaslatot elfogadta, anélkül, hogy a nőkre vonatkozólag bármiféle módosítást is tett volna.

Ennélfogva indítatva érezte magát ligánk, hogy még egy utolsó kísérletet tegyen az országgyűlés felső házában is és így feliratban fordult Jósika Samu báróhoz, a főrendiház ezidőszerinti elnökéhez és megfelelő indokolással kérte, hogy jóvátéve a képviselőház súlyos mulasztását – melylyel a nőnek egy nagy jogsérelmét kívánta megrögzíteni, – a főrendiház ejtse meg a nő érdekében a szükséges változtatásokat a törvényjavaslatban. Ámde a törvényjavaslat e részben itt is változatlanul ment keresztül.

Mint a fentiekből látható, ligánk a választójogi reform kérdésének legforróbb időszakában a maga részéről igyekezett mindent megtenni, ami erejéből és lehetőségeiből tellett arra nézve, hogy feladatához híven a nő választójogának kivívását előmozdítsa. És mély szomorúsággal konstatáljuk, hogy a mérvadó tényezők meggyőzése ezidőszerint lehetetlennek bizonyulván, mindeme Őszinte és lelkes törekvésünk hajótörést szenvedett. Meggyőződésünk azonban az, hogy a nő választójogának kérdése a javaslat törvénynyé válásával nem került nyugvó pontra és ligánk nem fog megszűnni folytatni a küzdelmet mindig fokozódó erélylyel mindaddig, míg a kívánt sikert el nem éri.

Dr. Dirner Gusztáv elhalálásával megürülvén az elnöki szék, egyik főfeladatunkat képezte az, hogy ligánk élére helyette méltó vezetőt keressünk. E tisztségre alat pos megfontolás és mérlegelés után Lukács Györgyvolt kultuszminisztert, országgyűlési képviselőt jelöltük aki nem csupán a képviselőházban legutóbb benyújtott indítványával, de már ezelőtt is számos tanúságot tett arról, hogy őszinte és meggyőződött híve a nők választójogának. Emellett előkelő társadalmi állásánál és nagy befolyásánál fogva díszre lesz egyesületünknek. Örömmel állapítjuk meg, hogy ő a liga elnöki tisztségének betöltésére vállalkozott és így bízva hisszük, hogy az elnökség fontos kérdését a legjobban sikerült megoldanunk, Ligánk munkájának fokozódása szükségessé teszi továbbá azt is, hogy elnökségünket még legalább két alelnökkel kiegészítsük, hogy így az alelnökség három személyre hárulván, a munka megfelelő megosztása lehetségessé váljék. Az alelnöki tisztségekre sikerült megnyernünk Vázsonyi Vilmos országgyűlési képviselőt és Beke Manó egyetemi tanárt, akik az alelnökségben Zipernovsky műegyetemi tanárral ezután osztozkodni fognak: E két férfiuban ligánk oly kiváló vezető erőkkkel szaporodott,

akiknek közreműködésétől ugyancsak méltán remélhetjük, hogy ligánk sikeresen fog haladhatni célja felé.

Mint már fentebb említettük, a férfiligák nemzetközi szövetségének II. kongresszusa június havában fog lefolyni itt Budapesten.

Erre való tekintettel e hó 6-án megalakítottuk a kongresszus előkészítő bizottságát is, melynek tisztikarát és tagjait olyan férfiakból válogattuk össze, akiktől méltán remélhetjük ügyünk hathatós propagálását. E bizottság lesz hivatva elvégezni, egyetértésben a nők választójogi világszövetsége VII. kongresszusának előkészítő-bizottságával mindazt a munkát, amelyre a férfiligák e kongresszusának rendezése alkalmából szükség lesz. Az előkészítő bizottság tisztikara a következő:

Elnök: Lukács György.

Társelnökök: gr. Edelsheim Gyulai Lipót, dr. Giesswein Sándor, dr. Beke Manó, Náray Szabó Sándor, Vázsonyi Vilmos, Zipernovsky Károly, dr. Megyeri Izidor.

Főtitkár: Reinitz Ernő.

Titkárok: dr. Rácz Miksa, dr. Kelen Ferenc.

Pénztáros: dr. Csurly Jenő.

Ellenőr: dr. Vikár Géza.

Három számvizsgáló: Baneth Sándor, dr. Murányi Ernő, Salgó Béla.

Itt kell megemlítenünk azt is, hogy ligánk kinyomatta azon számottevő közéleti férfiak névsorát, akik a nők választójoga híveinek vallották magukat. Ezt a névsort is, mint igen alkalmas demonstratív eszközt, széles körben terjeszteni óhajtuk. Reméljük egyébként, hogy az ott felsoroltak száma a nemzetközi kongresszusig még jelentékenyen szaporodni fog, amely esetben a kongresszusra új névsort fogunk kibocsátani.

Végezetül ismét rá kell utalnunk a taggyűjtés fontosságára, amelynek bizonyos jeleivel ugyan találkozunk az elmúlt évben, de amely még mindig nem jelent olyan tagszaporodást, mint amelyre a ligának okvetlenül szüksége van, hogy a megfelelő agitacionális erőt kifejthesse.

Fentiekben beszámoltunk ligánk elmúlt esztendejének eseményeiről és kérjük ennek tudomásulvételéi, valamint az igen tisztelt tagtársak további szíves hathatós támogatását.

Budapesten, 1913. április havában.

A Feministák Egyesületének évi jelentése.

Az 1913. évi közgyűlés elé terjeszti a választmány.

A sorscsapások esztendejéről kell beszámolnunk ezúttal, a fájdalmas megilletődés el nem múló hangulatában, de tudatában erőnknek, amely a legsúlyosabb megpróbáltatások alatt sem engedte, hogy összeroskadjunk

Mintegy könyfátyolon keresztül, csak homályosan látjuk a tél tragikus eseményei mögött a múlt tavasz reményt nyújtó, eredményeket hozó, energikus munkásságát. Elsőnek említjük a legszélesebbkörű akciót: az

állami nőalkalmazottak érdekében a Nőtisztviselők Egyesületével közösen kifejtett fáradhatatlan agitációnkat, midőn a családi pótlékra vonatkozó törvénytervezet be akarta csempészni 20. §-ába a férjhezmenő tanítónő lakásbérének megvonását. Sikerült felráznunk közönyös magatartásukból – hála *László Józsefné* tagtársunk erélyes közreműködésének – a postakezelőnők önérzetesebbjeit, a minisztériumok nőalkalmazottait és a pestkörnyéki tanítónők vezetőit. Sikerült felkeltenünk a törvényjavaslat előadójának, *Hegedűs Lórántnak* figyelmét e barbár jogtalanság iránt; neki köszönhetjük, hogy a pénzügyi bizottság a törvény e szakaszának kihagyását, javasolta, amit a képviselőház is elfogadott.

Bár az állami nőalkalmazottak számos követelése maradt teljesítetlenül, a legsérelmesebb pont kihagyásából reményt merítettünk arra, hogy sikerül elhárítanunk azt a szégyenletes lefokozást, amely a tanítói fizetésrendezésben a tanítónőket fenyegette: a lassúbb előléptetést, kisebb lakásbért, kisebb végső fizetést. Június havában az állam összes tanítónőit igyekeztünk arra bátorítani, hogy erélyesen foglaljanak állást ez ellen a *visszafejlesztés* ellen, amely a kor szellemével homlokegyenest ellenkezik. Július első napjaiban tartott nagygyűlésünk meg is felelt fáradtságunk mértékének: nagyszámú, harcra kész, önérzetes tanítónő kísérte a legbensőbb együttérzéssel *Lugmayerné Tóth Erzsébet* tagtársunk fejtegetéseit, amelyek élesen megvilágították: *menyire* igazságtalan volna a férfi- és nőtanítók ilyen megkülönböztetése.

A politikai viszonyok sajátságos, szomorú alakulása tél derekáig tartotta függőben e második akció eredményét; a javaslat tárgyalása előtt újból valamennyi tantesülethez intéztünk körlevélét. Sajnos, magatartásuk nem volt eléggé erélyes ahhoz, hogy a kormányt eltérítse a jogfosztás szándékától; bár a pestkörnyéki tanítónők bátor csapata *Semtei Sándorné* tagtársunk vezetése alatt minden emberileg lehető megtegy a veszedelem elhárítása érdekében, február 27-én megszavazta a képviselőház azt a javaslatot, amely szégyene lesz a közoktatásügyi minisztériumnak. Remélhetőleg rövidesen jövateszik ezt a súlyos sérelmet, amelyet a magyar kultúra becsületes munkásain 40 évi sikeres működésük jubiláris esztendejében követtek el.

Jóleső mozzanata volt a lefolyt évnek éppen az a 40 éves jubileum, amelyet az első magyar tanítónők ünnepeltek s amelynek alkalmából *Sebestyenné Stetina Hónának* fejeztük ki meleg együttérzésünket az úttörő csapat iránt.

A kongresszusi előkészületek lázas munkája jellemezte az őszi egyesületi életet. Még külföldi előadók, meghívásait is mellőztük, hogy minden erőnkkel a kongresszus érdekeit szolgálhassuk.

Az egyesületi munka összes ágai közül csak a politikai bizottságé, az anya- és gyermekvédelmi bizottságé és a Gyakorlati Tanácsadóé folyt tovább szükség-szerű folytonossággal és buzgalommal.

Mielőtt munkánk e részleteit rendszeresen ismertetőnk, szenteljünk néhány percet a fájdalmas emlékezésnek. Mindannyiunk egyéni érzelmeit súlyosan megrendítette, ügyünknek a legkritikusabb esztendőben szinte végszerű megpróbáltatása volt az a tragikus sorscsapás,

amelyet hű bajtársainknak: *dr. Márkus Dezsőnek* és *dr. Dirner Gusztávnak* decemberben történt elhunya mért reánk. Mozgalmunk megindítóit, akiknek kis csapata nehéz küzdelemmel vergődött át a kezdet nehézségein, sohasem fogják elfelejteni azokat a megbecsülhetetlen szolgálásokat, amelyeket munkánk minden ága e két kiváló férfiúnak köszönhet. Gyakorlati Tanácsadónk sajnálatra méltó kliensei közül nem egynek existenciáját mentette meg Márkus Dezső szakszerű jogi tanácsa, Dirner Gusztáv mesés ügyessége és humánus bánásmódja. Anya- és gyermekvédelmi bizottságunk munkájának elvi alapjait Márkus Dezső foglalta rendszerbe, gyakorlati megvalósításuk legfontosabb eszközeit Dirner Gusztáv tette hozzáférhetővé. Politikai bizottságunk követeléseinek formulázásában nagy segítséget nyújtott Márkus Dezső, a kodifikátor; azokat belevinni a köztudatba senki jobban nem segített, mint Dirner Gusztáv. Munkásságunk minden ágában érezzük hiányukat; érezzük, hogy a kor szükségletének meg kell teremnie, ha nem is egy-egy embert, aki helyettesíteni képes őket, de egész embercsoportot, amely szétosztva bírja azokat a tehetségeket és jellembeli kvalitásokat, amelyek bennük egyesültek. A lehetőség szerény keretei között igyekeztünk emléküket a művelt magyar társadalom körében méltó megbecsülés tárgyává tenni és az utánunk jövő fiatalok számára megőrizni. *Emlékünne-pünkön* ügyvezetőnk fájó baráti érzelmeinket tolmácsolta; *Szászy-Schwarz Gusztáv dr.* egyetemi tanár tagtársunk Márkus Dezső jogászai érdemeit méltatta magasan száryaló, mélyen átértzett beszéd keretében; *dr. Doktor Sándor* tagtársunk, a pécsi bábaképző intézet igazgatója, Dirner Gusztávban a betegségek megelőzőjét, a hygienikust dicsőítette; *Szirmay Oszkárné* és *Schwimmer Rózsa* tagtársaink azokról az érdemeikről számoltak be, amelyeket elhunyt kiváló tagtársaink anya- és gyermekvédelmi, illetőleg politikai bizottságunk munkakörében szereztek. *Reinits Ernő* a Férfiliga képviselőjében emlékezett meg Dirner Gusztáv önzetlen, fáradhatatlan, eredményes munkásságáról. *Pályadíjat* tűztünk ki dr. Márkus Dezső emlékére oly egyetemi hallgató vagy hallgatónő jutalmazására, aki egy-egy év folyamán a nőmozgalom előmozdításában akár irodalmi, akár gyakorlati téren a legnagyobb érdemeket szerezte, *ösztöndíjat létesítettünk* Dirner Gusztáv emlékére a budapesti bábaképző intézet oly növendéke számára, aki legalább 4 polgári iskolai osztályt végzett. Legméltóbb megőrkítése lesz nevüknek, ha sikerül ezeket az évi 200–200 koronás összegeket oly módon felhasználnunk, hogy felejthetetlen munkatársaink szellemében dolgozó egyének útját egyengessük velük.

A politikai bizottság a megfeszített, önfeláldozó és gyűjtőan lelkes munkának óriási tömegére néz vissza az idén. Mielőtt beszámolunk a munkáról, nézzük eredményeit: a választójogi javaslat törvény lett a nők választójogának megvalósítása nélkül. Magyarország politikai hagyományait ép úgy, mint a mai Magyarország modern szükségleteit egyaránt arcul csapta a kormány választójogi javaslata és az ellenzék ellenjavaslata. Egyik sem bogozta össze a magyar asszony jogainak dicső múltját a modern demokrácia jelszavai követelte jelennel. Ezer és egy elvi és tárgyi differencia választotta el egymástól

Tiszát, Apponyit, Justhot, Andrásyit, Kunfit, Lukács Lászlót, Zichy Aladárt, Kossuthot, *egyben* azonban, a férfiak szolidaritásának ékes bizonyosságául, fentartás nélkül egyetértettek: a nők várhatnak még választójogukra. E keserű pilulát megédesíti az a tény, hogy rengeteg pénzbeli és munka-áldozataink nem voltak hiábavalók. Nem győztünk a szó anyagi értelmében, kézzelfogható eredményt nem értünk el, azaz a jövő választáson nem gyakorolhatjuk még választójogunkat, de mozgalmunk csak egyetlen lépésnyi távolságban áll már a céltól. Hogy idáig jutottunk, az fiatal mozgalmunknak óriási erkölcsi diadal, eléggé nem értékelhető eredménye. A kormány a politikai élet zűrzavarosságával mentegette a nők választójogának javaslatából való kihagyását; az ellenzék vezetési pártjaik alantasabb elemeinek rakoncátlansága mögé bujkáltan mentegetőztek velünk szemben. A sajtó és a közvélemény, amikor azt hitte, hogy a nők választójogának fait accompli előtt áll, absolute magától értetődőnek találta követelésünk teljesítését.

Ezek a jelenségek mozgalmunk eddigi munkájának sikerei. Eredmények, amelyeket nem kicsinyelhetünk, ha tekintjük, hogy ezzel túljutottunk a nők választójoga szükségességén, kívánatoságán folyó vitatkozásokon.

A politikusok közt már nem az a kérdés, adjanak-e nőknek választójogot, hanem csupán az, hogy mikor adjanak. Ezzel mozgalmunk nem ért ugyan nyugvó ponthoz, de oly közel jutott céljához, hogy további munkáját követelésünk időpontjának siettetésére összpontosíthatja.

Minthogy a kormány javaslata csak a férfiak választójogával törődő ellenzéknek sem elégti ki, a választójogi mozgalom amúgy is folytatódik, úgy hogy az aktuális politika szekeéréhez kapcsolt mozgalmunk nem állhatna meg egy pillanatra, még akkor sem, ha céljaink mágneseje nem vonzaná oly ellenállhatatlanul előre.

Az utolsó év történetéből a következő részleteket emeljük ki:

1912. március havában Besztercén, Segesvárott, Brassóban, Nagyszebenben és Medgyesen rendeztünk előadásokat.

Stritt Mária, a német választójogi szövetség elnöke járta be Erdélyt, hogy annak németajkú lakosságát megnyerje és szervezze politikai munkásságunk támogatására, felhívja a közelgő nagy eseményre, a Budapesten tartandó nemzetközi kongresszusra. Személyének varázscsaládi összeköttetése és tekintélye segítették a sikeres hódításnak e munkájában, melynek gyümölcsei hamarosan megérlelődtek. Agitációnk hatása alatt az erdélyi-szász nők élénk politikai agitációt folytattak.

Prof. Florence Keys, a nagy tudású és átható értelmiségű amerikai egyetemi tanárnő élvezetes és tanulságos előadást tartott a politikai bizottság tagjainak. Ez a nyugodalmas délután és egy külső siker, a nők első beválasztása a főváros közoktatási bizottságába, mi a politikai bizottság belső munkájából induló propaganda eredményének tekinthető, volt az a derűs napsugár, mit csakhamar felváltott egy munkától, izgalomtól forró nyár, egy dús gyümölcsöt ígérő ős, amelyet azonban dermesztő, kegyetlen tél követett.

Május 23-ával egy véres, eredménytelen strike-kal felelt a munkásság Tisza elnökké választására, június 4-én következett erre a házszabály megsértésével a katonai javaslatok megszavazása. Bámulatos volt, hogy ez izgatót hangulatban sikerült az állami tisztviselők érdekében egy imponáló, sikerült gyűlés rendezése. A Feministák Egyesülete, mely a Nőtisztviselők Egyesületével közösen rendezte e gyűlést, megmutatta e tétével, hogy hívó szavával meg tudja mozgatni az egész ország érdekelt és ezekkel rokonszervező asszonyait és igazságosan érző s gondolkodó férfiai. Utóbbiak képviselőiben Giesswein és Bródy Ernő képviselők léptek sorompóba, a jogtalanul megbántott és érdekeiben megrövidített állami tisztviselőkért.

Július elsején pedig megismétlődött e demonstráció, a tanítónők fizetésrendezése jogfosztó, merényletszámba menő javaslatának megszavazása ellen. Az eddig az egyesülettől egészen távol álló, annak munkáját meg nem értő tanítónők is csatlakoztak a mozgalomhoz, melynek méltó kifejezése volt a július elsejei nagygyűlés. A helyzetet részletesen ismertette Lugmayerné Tóth Erzsébet, az állami tanítók országos egyesületének alelnöke. Schwimmer Rózsa határozati javaslatához szóltak és hozzájárultak: Rigó Szeréna, Báthory Vilmosné, gróf Porciáni Popesku Jenny, Giesswein Sándor és Pető Sándor képviselők. Igaz hála kötelezett bennünket Molnár Viktor nyűg. államtitkár, ki írásban jelentette be csatlakozását és Bíró Lajos, ki a jogtalanok ügyét fényes tollával védte.

Áprilistól kezdve elvétve, majd mind sűrűbben hallatszottak hangok a sajtóban, amelyek azt jelentik, hogy a kormány foglalkozik a nők választójogának megvalósításával. Magánértesüléseink is fedték e híreket és e biztató erkölcsi támogatás mellett kínálkozott, ígérkezett anyagi támogatás is, egy bőkezű főúr lelkes csatlakozásával. A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége augusztus havában rendkívüli ülésre hívta össze politikai bizottságát s ugye ez, mint a Férfiliga és a Feministák Egyesülete sürgős kérvényt nyújtottak be a belügyminiszterhez a nők választójoga érdekében. Mondanunk sem kell, hogy míg a dolog természetéből kifolyóan a Nőszövetség csak cenzusos választójogot kérhetett, a Férfiliga és Feministák Egyesülete ugyanolyan mértékben követelte a választójogot a nőknek, mint amilyenben férfiak élhetnek vele.

Augusztus hó 17-én fogadta Lukács László a Nőszövetség, a Férfiliga és a Feministák Egyesületének együttes küldöttségét, mely örvendetes tudomásul vette a miniszter nyilatkozatát. A miniszterelnök a nők választójoga hívének vallotta magát és határozott szándékának mondta, hogy hacsak politikai barátai határozott ellenkezésével nem találkozunk, a választójogot már e reform keretében kiterjeszti nőkre is.

A politikai bizottság e kecsegtető reménységgel egy pártközi bizottság létesítését kezdeményezte. A terv szép sikerek reményével kecsegtetett, miután az ellenzéki pattok vezetői: Justh, Kossuth, Giesswein Sándor, Vázsonyi, Szabó régebben vallották már magukat a nők választójogának hívéül. Apponyi Albert gróf pedig személyesen jelent meg egyesületünkben, hogy a politikai mozgalom vezetőivel tárgyaljon e bizottság szervezése

tárgyában. A munkapártban is sok hívünkre számíthatunk. Felszólítottuk tehát írásban és hivatalosan a különböző pártokat egy „Conciliation Committee” szervezésére. Kifejtettük az ellenzék előtt, hogy a kormány kedvező állásfoglalása mellett szeretnők, ha a legfontosabb munkát a pártok együttes akaratának köszönhetnők.

Az ellenzéken azonban győzött az a felfogás, amey Justh Gyulától nyert információknk szerint megakadályozta, hogy az ellenzéki javaslat elejétől kezdve magában foglalja a nők választójogát.

Apponyi gróf és Kossuth Ferenc határozottan amellet foglaltak állást, hogy az egyesült ellenzéknek június 14-iki kompromisszumos javaslatát kibővítsék a nők jogának felvételével.

Igyekvésünk azonban kárbaveszett, mert a szociáldemokrata párt vezeterei az ellenzéken belül ragaszkodtak ellenkezésükhöz.

Szeptember 16-án hatalmas gyűlést rendeztünk a Vigadó összes termeiben, mely arányaival, az érdeklődés nagyságával tett tanúságot ügyünk szervező erejéről. Nagyszámú egyesület képviseltette magát, a vidékről és a külföldről számtalan sürgöny és üdvözlőlévél tanúsodott az asszonyok szolidaritásáról. E nagy gyűlést Glücklich Vilma vezette szokott nyugodtsággal és tapintatossággal, melylyel sikerült úrrá lennie egy rosszakaratú szervezett zavargáson, mit a szociáldemokrata párt és a magát progreszívnek nevező ifjúság rendezett. A gyűlés előadója Schwimmer Rózsa volt; felszólaltak: Jászai Mari, László Józsefné, Lugmayerné Tóth Erzsébet, Wilhelm Szidónia, Haypál Benő és mások. Míg Schwimmer Rózsát csak rosszakaratú közbeszólásokkal tették próbára a zavargók, Vázsonyi Vilmos országgyűlési képviselő nem engedték szóhoz jutni.

Ezek ellenére is felejthetetlen emléket hagyott ez az 5-600 ember részvételével megtartott gyűlés, amely megmutatta, hogy követelésünk a társadalom minden rétegében kellő megértésre és helyesléssel találkozik.

Október 18-án, a képviselőház megnyitásának előestéjén, Szegvári Sándorné tartott előadást e címen: „Döntő ütközet előtt”, együttműködésre hívta fel a magyar társadalom minden rétegének asszonyait. Novemberben Megyeriné Brüll Hedvig számolt be érdekesen és szemléltetően a Nemzetközi Férfiliga londoni első kongresszusáról, amelyen egyesületünket az előadón kívül Schwimmer Rózsa képviselte.

E lüktető élet és lázas munka közepette ért bennünket Márkus Dezső és dr. Dirner Gusztáv halálának súlyos csapása. Politikai bizottságunk el nem múló hálával, baráti emlékezéssel fog áldozni mindenkor értékes munkatársainak.

December 31-én a kormány benyújtotta javaslatát, amely a mi szempontunkból abszolúte ki nem elégítő, azonban elvben óriási haladást jelent az előző kormányjavaslatokkal szemben. Amíg a Kristóffy és Andrassy javaslatai néhány szóval elintézték a nők választójogának ügyét, addig ez a javaslat hosszadalmas indokolásban fejtegeti a nők választójogának szükségét s csak politikai nehézségekre való tekintettel nem tartja pillanatnyilag megvalósíthatónak.

Sir John Cockburn, Ausztrália volt miniszterelnöke eljött januárban, hogy a nők választójogának üdvös határsáról tanúskodjék. A magyar társadalom vendégszeretettel fogadta, de e fogadás nem volt a vendég színvonalának magaslatán, hiszen az ő előadásán kézbesítették az egyesült ellenzék elutasító sürgönyét/ válaszul a mf sürgető kérdésünkre, hogy megegyeztek-e már a nők választójogának ezidőszerint megadandó mértékéről? Az ellenzék nem látta szükségét annak, hogy e megegyezésen fáradjon. Bizottságunk tagjai végiglátogatták a választójogi javaslat tárgyalására kiküldött 40-es bizottságot s azt a meglepő tapasztalatot merítették, hogy követelésünknek nincsenek már elvi ellenségei. Február 27-én lelkes és méltóságos hangban tiltakoztunk nagygyűlésünkön a kormány választójogi törvényjavaslata ellen. Glücklich Vilma elnöklete, Giesswein és Vázsonyi képviselők, valamint Schwimmer Rózsa előadása, a Férfiliga és Demokrata-párt csatlakozása valósággarkomoly politikai eseménynyé tette e tiltakozásunkat. A nagygyűlés határozatából 130 tagú küldöttség kereste fel következő nap az egyesült ellenzéki pártok vezéreit és Lukács László miniszterelnököt. Az előbbieknél Schwimmer Rózsa, az utóbbinál Glücklich Vilma adta elő követeléseinket. E küldöttségek eredménye megerősített bennünket abban a tapasztalatban, amit a képviselőház választójogi bizottság tagjainak meglátogatásával és a miniszter javaslatának indokolásában nyertünk: nincs ma már Magyarországon számbavehető politikai faktor, mely kétségbevonná a nők választójogának szükségét és jogosultságát. Ha visszatekintünk arra az időre, mikor Kristóffy nyújtotta be első reformjavaslatát és az azóta lefolyt munkára, úgy nyugodt lelkiismerettel számolhat be a politikai bizottság működéséről; megtette, a mi tőle telt, megtette a mi rajta múlt, megtette kötelességét. Az országgyűlés 40-es bizottságában és plenumában kitűnő, bátor, kitartó fegyvertársakra találtunk; Giesswein Sándor prelátus, Nagy Ferenc volt államtitkár, Lukács György volt közoktatásügyi miniszter és Issekutz Győző személyében. Fogadják ez után is meleg köszönetünket. Nagy elégtelünkre szolgálhat, hogy a javaslat tárgyalásai közben állandóan szóba került a nők választójoga és hogy Lukács György konkrét indítványát 21 képviselő írta alá, amikor összesen 60 képviselő volt jelen. Ezután következett e torz alkotmányosai játék utolsó felvonása: a főrendek ülése. A Feministák Egyesülete több ezer aláírással ellátott kérvényt és a Férfiliga is külön egyet benyújtott a főrendházhoz, azonban – állítólag formahibák miatt nem foglalkozhatott velük.

Az aktuális munkák mellett természetesen az idén is hétről-hétre gyűléseket rendeztünk vidéken, vagy mások által rendezett gyűlésekre jártak előadni, felszólalni, röpvíveket osztogatni, stb. stb. Rengeteg munkát, de a közvélemény és a sajtó óriási mérvű megszervezését is jelenti ez. A szociáldemokrata párt vezetősége a maga elvtelenségének teljes mértékét ismertette meg velünk ezidén, amikor népgyűlési taktikáját nemcsak folytatta, hanem a szólásszabadság elnyomására irányuló kísérletein felül ilyen gyűléseken tettlegességeket is próbált kezdeményezni. Hála munkatársaink fegyelmességének, e kísérletek nem vezettek a provokateurok által

remélt eredményekhez Elvtelenségének koronáját Justh Gyulának e nyilatkozatában találjuk:

„Az ellenzék választójogi tervezetének tárgyalásakor többen követelték a nők választójogát Én, mint a nők választójogának híve, nem bántam volna, belemenem volna a nők választójogának felvételébe, de szocialista barátaim elleneztek ezt, s minthogy én a népnek ígérkeztem, nem foglalhattam állást olyasmért, amit a szociáldemokrata párt vezérei elleneztek.”

Ugyanez az elvtelenség nyilvánult meg azokban a rágalmakban, amelyeket a vezetőség a Népszava útján terjesztett, ismételtén állítva, hogy mozgalmunk a kormányval „paktált”, „eladta magát” stb. stb.

E kétségbeejtően piszkos jelenségek kettőzött erélyre, százsoros megfeszített munkára és odaadásra sarkaltak bennünket, hiszen ezekből százsorosán megérezhettük, hogy milyen sürgős a mi közéleti purifikáló munkánk, örömmel ragadtuk meg a IX. kerületi időközi választások alkalmát arra, hogy a két jelölt közül azt, aki a nők választójoga hívének vallotta magát, dr. Springer Ferencet győzelemhez segítsük.

Az év rendkívül örvendetes eseményeihez tartozik a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének erélyes állásfoglalása és buzgó munkája a nők választójoga érdekében. A szakosztály munkáján kívül a Szövetség úgy rendes, mint rendkívüli közgyűlése nyilvános ülést a nők választójogának szentelte. Az erdélyi száz nő bámulatraméltó lelkesedéssel és erélylyel nagyszámú aláírást gyűjtöttek egy kérvényre, melyet Neugeboren Emil országos képviselő nyújtott be.

A fokozott munkakörre való tekintettel a politikai bizottság tisztikarát a szeptemberi ülésen ki kellett bővítenünk. Elnök lett: gróf Teleki Sándorné, ügyvezetőelnök: Bedy-Schwimmer Rózsa, alelnökök: kaposi Molnár Viktorné és Ungár Dezsőné, főtítkár: Mellerné-Miskolczy Eugenia, titkárok: Pogány Paula és dr. Szegvári Sándorné. Új munkaévünk elé a legnagyobb várakozással tekinthetünk. Várjuk a dicsőséges nemzetközi manifesztációt, választójogi kongresszusunkat, mely további munkánkhoz új lelkesedést, új áldozatkészséget, új munkaerőket szerez majd, amely szemléltető leckét ad majd a nők választójogának sürgősségéről. Az ügyünkéit esett sok jó szót azután talán majd a politikusok tettei váltják fel.

Az Anya- és Gyermekvédelmi bizottság a lefolyt év folyamán is rendszeresen és buzgón folytatta működését *Szirmay Oszkár* tagtársunk szakavatott vezetése alatt, sőt működési köre több irányban kibővült, s most már nemcsak a Budapesti Állami Gyermekmenhelylyel kapcsolatosan működik, mint szervezetének egy lényeges kiegészítése, mely a törvény megalkotása és életbeléptetése óta oly nélkülözhetetlennek vallott társadalmi közreműködést valósítja meg, hanem a székesfővárosi árvaszéktől is nyert megbízatást arra, hogy az annyira Üdvös munkát végző „hivatásos gyámok”-kal együttműködve, a házasságon kívül született gyermekek felett a személyes felügyeletet gyakorolja. És mióta életbelépett az árvaszékek a házasságon kívül született gyermekek sorsára oly fontos azon határozata, hogy az apasági kereset megindítására szolgáló tényállást még a klinikán, illetve a székesfővárosi kórházak szülészeti

osztályán kell felvenni és bizottságunk elnöke megbízást kapott ezen tényállások felvevására, neki s az ő vezetése alatt működő, szükség esetén öt helyettesítő tagoknak alkalma nyílt arra, hogy a segítségre szoruló anyákkal beszéljenek ép abban az időben, mikor tanácsra, biztató szóra oly nagyon rászorulnak, s így széles alapra fektetett, prophylaktikus működést fejtsenek ki az anyák és gyermekvédelem terén.

A rendszeresen megtartott tájékoztató és referáló ülések sorából különösen ki akarjuk emelni azt, amelyen dr. Engel Zsigmond tagtársunk, fővárosunk egyik hivatásos gyámja, ismertette a Wien-ben tartott Berufsvormünder-Tag lefolyását és eredményeit és azt, amelyen ugyancsak dr. Engel Zsigmond, mint hivatásos gyám és dr. Szana Sándor kir. tan. úr helyettese gyanánt dr. Szabó Miklós, az áll. menhely főorvosa tájékoztatták alaposan és behatóan tagtársainkat teendőikről és mindazon jogokról, melyeket a magyar gyermekvédelmi törvény az anyának és házasságon kívül született gyermekének biztosít; végül megemlítjük, hogy a referáló ülések mindig a hivatásos közegek: menhely, árvaszék, hivatásos gyámok képviselőinek jelenlétében folytak le, akik tagtársaink tapasztalatait azonnal tudomásul vették és a hol jelentésük orvoslandó bajokat tárt föl, a szükséges intézkedések azonnal megtörténtek. A március 10-én tartott ülést Kőszeghy Sándor min. tan., a belügyminisztérium gyermekvédelmi osztályának vezetője is megismertelte megjelenésével s érdeklődéssel hallgatta a referátumokat, főképp azon 15 évet meghaladott serdülőkről, kik a törvény értelmében a menhely kötelékébe már nem tartoznak és így annál inkább szorulnak rá a társadalmi felügyeletre, amely az állam munkájának megadja az igazi betetőzést és az addig gonddal és anyagi áldozatok árán nevelt gyermeket nem engedi felügyelet, útbaigazítás híján tévútra jutni, hanem társadalmunknak igazán hasznos tagjává, elégedett és boldog anyánná törekszik fejleszteni. Eddigélé már 115 serdülőt adott át bizottságunknak ellenőrző felügyeletre a menhely és örömmel karolták fel tagtársaink ezen munkakört. Környékbeli helyi bizottságaink közül főképp Érsekújvár és Erzsébetfalva fejt ki buzgó és céltudatos működést. Ezen környékbeli bizottságok szaporítása s a mennyire módunkban lesz, új vidéki bizottságok szervezése képezi legközelebb megoldandó feladatunkat, Míg egyfelől kérjük e téren oly buzgó dolgozó tagtársaink támogatását továbbra is, másrészt a bizottság munkájában résztvenni kész újabb tagok jelentkezését a legnagyobb örömmel fogadjuk.

Gyakorlati tanácsadónk, egész mozgalmunknak eddig Hamupipőkéje, alig várja a királyfit, aki nem magával vinni, hanem érdemeinek megfelelő pénzbeli támogatással hivatása tökéletes betöltésére képesíteni hivatott. Ne gondolja senki, hogy ez az intézményünk alamizsna-osztogatásra szánt pénzzadományokra vágyik, sőt szigorúan ragaszkodik ahhoz a megalapításakor kimondott elvhez, hogy az elavult jótékonyág gyakorlásától tartózkodik. De, hogy Tanácsadónk pártfogoltjai nélkülözni tudják az alamizsnát, hogy bajaikon alaposan segítsünk és további boldogulásuknak biztos alapját megadhassuk, ahhoz foglalkoztató műhelyekre, szak-

tanfolyamokra, az egész munkapiac kínálatát és keresletét állandó figyelemmel kísérő, szociálisan képzett munkaerőkre van szükségünk. Ha ezekkel rendelkezünk, Tanácsadónk a női munkaviszonyok javulásának számotvető tényezőjévé lenne.

Ma legnagyobb eredménnyel a jogi tanácsadás és segítség folyik; dr. Engel Zsigmond, dr. Gold Simon és dr. Rácz Miksa tagtársaink rendkívüli ügybuzgalommal, nagy idő- és munkaáldozattal és kiváló szakértelemmel védik a Tanácsadó pártfogoltjainak jogos igényeit. Megbecsülhetetlen értékű segítségükért fogadják ezúton is hálás köszönetünk és igaz elismerésünk kifejezését.

A pályaválasztás terén végzi Tanácsadónk a legnagyobb felelősséggel járó munkát, amelynek javarésze évenként tartott pályaválasztási értekezletünk alkalmából indul meg és a május-szeptemberi időközben elérte tetőfokát. Számos hibát sikerül jövátennünk, amely a szülők tudatlansága és az iskola közönyös magatartása folytán már-már helyrehozhatatlanná növekedett; de itt is folyton érezzük, hogy a hivatalos körök indolenciájával szemben, amely a leányok szakoktatását fölényes mosolylyal mellőzhetőnek tekinti, csupán a társadalmi iniciativa erélyes megvalósítása segítene, s ennek egyedül akadálya egyesületünkre nézve a megfelelő tőke hiánya. Mindamelllett nagy sikereink vannak a kevés létező pálya közötti józan válogatás elérésében; rá tudjuk bízni a szülőket, hogy eltekintsenek a társadalmi előítéletektől, hogy” ne kövessék kizárólag a protekciós kilátások irányítását, hanem gyermekeik képességeit, egyéni hajlamait is méltassák figyelemre. Meg tudjuk értetni a leányokkal, hogy nem az a legjobb pálya, amely minél rövidebb tanulási idő után a monoton, kilátástalan évtizedek robotját nyújtja, hanem az, amelyen az egyéni jó tulajdonságok és a munkateljesítés tökéletességei leginkább érvényesülnek s amelyekben legkisebb az idegen befolyások hatalma.

Tanácsadónk legszomorúbb munkaköre ezidőszerint a munkátkeresők csoportja, akiknek nagy részét a jelenlegi gazdasági viszonyok között lehetetlen kielégítenünk. Csak új, produktív munkakörök megnyitásával segíthetnénk ezen a nagy hiányon; ez pedig egyelőre nem áll hatalmunkban.

Komoly, felelősségteljes munka után csüggesztőleg hatna reánk a le nem küzdött nehézségek e hosszú sora, ha előttünk nem állana biztató reménység gyanánt az egész világ küzdő és részben győzedelmes nagy asz. szonyainak látogatása, a júniusi választójogi nőkongresszus. Úgy érezzük, hogy mind a hozzánk érkező kiváló egyéniségek közvetlenül érvényesülő hatása, mind a szolidaritás e hatalmas megnyilvánulása segítségünkre lesz abban, hogy megértessük Magyarország kultúrebereivel, amit sokan közülük nem hisznek el a honi prófétáknak: csak az összes emberi jogokkal felruházott, szabad anyák szabad gyermekei fogják megalapítani azt az új Magyarországot, amelyben otthonosan érzi magát a technikának és a tudománynak minden testi és szellemi munkása és munkásnője. Ezért nagy várakozással nézünk a kongresszus elé és lelkesedéssel várjuk illusztris vendégeinket.